

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

ภาคผนวก ก

- แบบสอบถาม
- แบบนำสัมภาษณ์

● **แบบนำเสนอภาษาณ**

การศึกษาหาปัจจัย ในการกำหนดความพร้อม ของผู้ประกอบการกิจการนำเที่ยวเชิงนิเวศ
ในภาคเหนือตอนบน

วันที่.....

ผู้ให้สัมภาษณ์..... ตำแหน่ง/สังกัด.....

ที่อยู่..... โทรศัพท์/โทรสาร.....

1. ในความคิดเห็นของท่าน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) คือ

.....

.....

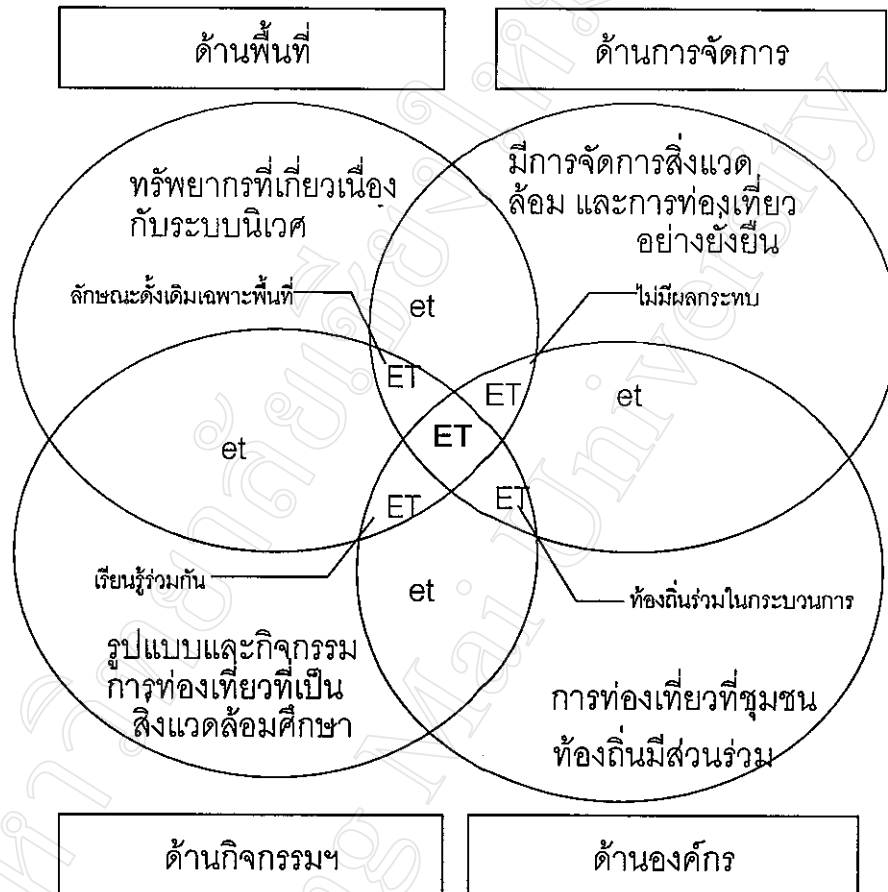
.....

.....

2. ท่านเห็นด้วยกับ “คำจำกัดความ” ของ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ที่ สถาบันวิจัย
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.) ทำการศึกษาไว้ คือ “การท่องเที่ยวอย่างมี
ความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับ ระบบ
นิเวศสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การ
จัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน”
หรือไม่ อย่างไร กรุณาให้เหตุผล

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	เหตุผล

3. ทานเห็นด้วยกับ องค์ประกอบ และหลักการพื้นฐาน ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ภาพที่ 1) หรือไม่ อย่างไร

หมายเหตุ

1. ดัดแปลงจาก Ralf Buckley, 1994

2. ET, ET, et แสดงความเข้มข้นของการท่องเที่ยวแบบ Ecotourism

ที่มา : การดำเนินการเพื่อกำหนด นโยบาย การท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ โดย สถาบัน
วิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.) เสนอต่อ ททท. มิถุนายน 2540

3.1 องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติเป็นหลัก มีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (Identity or Authentic or Endemic or Unique) ทั้งนี้ รวมถึงแหล่งวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ(Eco-system) ในพื้นที่ของแหล่งนั้น ดังนั้นองค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับ ธรรมชาติ (Nature-based Tourism)

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	เหตุผล

3.2 องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ (Responsible Travel) ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม (no or low impact) มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (Sustainably Managed Tourism)

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	เหตุผล

3.3 องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ (Learning process) โดยมีการให้การศึกษา (Education) เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ (Knowledge) ประสบการณ์ (Experience) ความประทับใจ (Appreciation) เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องทั้งต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา (Environmental Education-based Tourism)

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	เหตุผล

3.4 องค์ประกอบด้านการองค์กร เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน และประชาชนท้องถิ่น (Involvement of local community or People participation) ที่มีส่วนร่วมเกือบตลอดกระบวนการ เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น (Local benefit) โดยประโยชน์ต่อท้องถิ่นที่ได้ หมายความว่ารวมถึงการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทน เพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย และในที่สุดแล้วท้องถิ่นมีส่วนในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ท้องถิ่นในที่นี่เริ่มต้นจากระดับรากหญ้า (grass root) จนถึงการปกครองท้องถิ่น และอาจรวมการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation-based Tourism)

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	เหตุผล

หมายเหตุ ข้อกำหนดที่ชัดเจนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนี้ ขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ขององค์ประกอบหลักทั้ง 4 ด้าน หากการท่องเที่ยวใดมีองค์ประกอบครบสมบูรณ์ดังกล่าวแล้ว จัดเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สมบูรณ์ หากขาดหรือปราศจากข้อใดข้อหนึ่งไปความสมบูรณ์จะลดน้อยลง จนอาจต้องจัดการ, ส่งเสริมหรือทำให้การท่องเที่ยวนั้นเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น ๆ ต่อไป

4. ท่านเห็นด้วย กับ ร่างมาตรฐาน การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 8 ประการ หรือไม่ กรุณาให้เหตุผล

ร่างมาตรฐาน	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	เหตุผล
4.1 ต้องมีระบบการจัดการที่ดี 4.1.1 การให้ข้อมูลล่วงหน้าเพื่อทำความเข้าใจกับนักท่องเที่ยว แบ่งเป็น 2 ประการ คือ เอกสาร และการปฐมนิเทศก์ (Orientation) 4.1.2 การจัดรายการนำเที่ยว บรรจุสาระสำคัญ ของแหล่งท่องเที่ยว และเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ที่เป็นที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ			

ร่างมาตรฐาน	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	เหตุผล
<p>4.1.3 มีข้อกำหนดการปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยงที่ชัดเจน เพื่อให้มีผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว วัฒนธรรม และคนท้องถิ่นให้น้อยที่สุด</p> <p>4.1.4 มีการตลาด ซึ่งคำนึงถึงความสามารถในการรองรับที่เหมาะสม ที่ใช้เป็นกลไกในการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวไปในชวงนอกฤดูกาลท่องเที่ยว</p>			
<p>4.2 ผู้ประกอบการ มีจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งจะส่งผลต่อการวางแผนและการจัดการ มีข้อกำหนดแนวทางการปฏิบัติ อย่างชัดเจน</p>			
<p>4.3 มีโครงการอนุรักษ์ และพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม สังคม และ วัฒนธรรม ร่วมกับคนท้องถิ่นและองค์กรเอกชน เพื่อ คืบหน้าไรต่อพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว</p>			
<p>4.4 มีระบบการให้ และสร้างความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยว</p>			
<p>4.5 มีระบบสร้างคุณภาพให้แก่บุคลากร โดยจัดอบรมคุณภาพ คือ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความรู้ที่บุคลากรจะต้องมี - ทักษะของบุคลากร 			
<p>4.6 มีระบบของการรักษาความปลอดภัย และประสพภัย เนื่องจาก การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความเสี่ยงสูง</p>			

ร่างมาตรฐาน	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	เหตุผล
4.7 มีระบบการให้บริการที่มีคุณภาพ ใช้ผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมในการลดมลพิษ ใช้ให้คุ้มค่า (ไม่จำเป็นต้องหรูหรา แต่ถูกสุขลักษณะอนามัย)			
4.8 มีกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และมีการร่วมมือกับท้องถิ่น เพื่อสร้างงาน และการกระจายรายได้			

5. ท่านคิดว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถจะให้ผลกำไรที่ดีในเชิงธุรกิจหรือไม่
อย่างไร

คิดว่าได้ผลกำไร ที่ดี เชิงธุรกิจ	คิดว่า ไม่ได้ผลกำไร ที่ดีเชิงธุรกิจ	อื่นๆ	เหตุผล/ข้อเสนอแนะ

6. ท่านเห็นว่า ภาคธุรกิจ จะมีส่วนอย่างไร ในการ ดูแลรักษา สิ่งแวดล้อม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

"Ecotourism Guidelines for Nature Tour Operators"

รศ.สุรเชษฐ์ เขษรฐมาศ และ ดร.ดรชนี เอมพันธุ์ แปลและเรียบเรียง (2542)

1. ก่อนการเดินทาง ต้องให้บริการข้อมูลและความรู้

1.1 แนวทางปฏิบัติ

ก่อนการเดินทางทุกครั้งพยายามให้ผู้เดินทาง หรือ นักท่องเที่ยวได้ตระหนัก หรือ ระมัดระวังไม่ก่อให้เกิดผลกระทบ หรือให้มีผลกระทบน้อยที่สุด เมื่อเข้าไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวที่มีสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมที่เปราะบาง

1.2 เทคนิคที่ควรใช้

- 1) ให้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับพื้นที่ ระบบนิเวศ และ ชุมชนที่จะไปเยือน ในรูปของ เอกสาร หรือสิ่งพิมพ์เป็นชุด พร้อมเน้นให้อ่านบททวนเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพิ่มเติม
- 2) ข้อมูลที่จัดเตรียม ควรเขียนให้กระชับ อ่านง่าย และตรงประเด็น พร้อมระบุ ตัวอย่าง ปรัชญาการณ์ที่นักท่องเที่ยวอาจพบเห็นระหว่างการเดินทางไปเยือน
- 3) จัดเตรียมข้อมูลที่เป็นการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยว ได้ระมัดระวังพฤติกรรมของตน หรือสิ่งที่ไม่ควรกระทำในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ และวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 4) ให้ข้อมูลเกี่ยวกับอุปกรณ์ เสื้อผ้า และ ของใช้ส่วนตัวที่เหมาะสมต่อการไปเยือนในแต่ละพื้นที่ หรือ ภูมิภาคที่ไปเยือน
- 5) ดักเตือน หรือ ขอร้อง ไม่ให้นำของใช้ หรือ อาหารที่อาจก่อให้เกิดขยะ และของเสียในพื้นที่หรือภูมิภาคที่ไปเยือน
- 6) ดักเตือน หรือ ขอร้อง การซื้อของที่ระลึกที่อาจผิดกฎหมาย หรือนำไปสู่การสร้างผลกระทบต่อธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 7) ให้ข้อมูลที่จะนำไปสู่การหลีกเลี่ยงนำชนิดพันธุ์ต่างถิ่น ทั้งพืช และสัตว์ เข้าไปในระบบนิเวศธรรมชาติที่ไปเยือน

1.3 ประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวได้รับ

- 1) นักท่องเที่ยวได้รับโอกาส และความพร้อมในการพบเห็น ศึกษาเรียนรู้ และหาความเพลิดเพลินกับธรรมชาติและวัฒนธรรมแปลกใหม่
- 2) เกิดความตระหนักในความรับผิดชอบของตนเอง ที่จะหลีกเลี่ยงไม่ให้ก่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมท้องถิ่น ตั้งแต่ก่อนการเดินทางไปเยือน
- 3) นักท่องเที่ยวสามารถจัดเตรียมอุปกรณ์ และเสื้อผ้า ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวและภูมิภาค

2. กิจกรรมนำเที่ยว : หลักการทั่วไป

2.1 แนวทางปฏิบัติ

เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส และเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น และธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ทั้งพืชพรรณ และสัตว์ป่า

2.2 เทคนิคที่ควรใช้

- 1) ให้การปฐมนิเทศนักท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ และจัดให้มีมัคคุเทศก์เพียงพอ ในการนำกลุ่มนักท่องเที่ยวตามจำนวนที่เหมาะสม สอดคล้องกับความเปราะบางของสิ่งแวดล้อม
- 2) ให้มัคคุเทศก์สื่อความหมาย หรือ บรรยายถึงธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยวเข้าใจ และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีปฏิสัมพันธ์กับคนท้องถิ่นอย่างเหมาะสม
- 3) ก่อนที่จะหยุดในแต่ละจุด ให้มัคคุเทศก์สรุปแก่นักท่องเที่ยวถึงพฤติกรรม ที่ควรหลีกเลี่ยง ข้อระมัดระวังเกี่ยวกับชนิดพันธุ์ที่เปราะบาง และกำลังสูญพันธุ์ และกฎระเบียบของท้องถิ่น และของพื้นที่
- 4) ระหว่างการเดินทาง สนับสนุนให้มีการพูดคุยทุกอย่างที่อยู่ในความสนใจของนักท่องเที่ยว รวมทั้งประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น

2.3 ประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวได้รับ

- 1) ตระหนักว่า ทำอย่างไร จึงจะสัมผัสและเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมโดยไม่ส่งผลกระทบต่อหรือส่งผลกระทบต่อน้อยที่สุด
- 2) รับทราบและเข้าใจอย่างถ่องแท้ เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของภูมิภาค ค่านิยม และความหวังของท้องถิ่น และความจำเป็นของการอนุรักษ์
- 3) ตระหนักถึงบทบาท และศักยภาพของตนเองที่จะช่วยให้เกิดการอนุรักษ์ และการพัฒนาเศรษฐกิจแบบยั่งยืน

3. กิจกรรมนำเที่ยว : การป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อม

3.1 แนวทางปฏิบัติ

ควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อม อันอาจเกิดจากนักท่องเที่ยว โดยการให้อ่านเอกสาร ข้อมูล สรุปให้ฟัง ทำเป็นตัวอย่าง และช่วยแก้ไขพฤติกรรมที่ถูกต้อง

3.2 เทคนิคที่ควรใช้ มัคคุเทศก์ของบริษัท ควรปฏิบัติดังต่อไปนี้

- 1) สรุปให้นักท่องเที่ยวได้ทราบถึงกฎระเบียบของพื้นที่ และของชุมชนท้องถิ่นที่ไปเยือน
- 2) แจ้งให้นักท่องเที่ยวทราบถึง แนวปฏิบัติด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัท เกี่ยวกับพื้นที่ที่จะไปเยือนเป็นการเฉพาะ
- 3) หากเป็นไปได้ ควรประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่รับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยวมาเป็นผู้ให้แนวทางปฏิบัติแก่นักท่องเที่ยวโดยตรง
- 4) เตือนนักท่องเที่ยวให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม เช่น พฤติกรรมบนเส้นทางเท้า ในบริเวณที่กางเต็นท์ ระวังที่อยู่ใกล้กับสัตว์ป่าและพืชพรรณที่เปราะบาง ทำอย่างไรกับขยะของเสียจากตัวคน ไฟที่ก่อ และสบู่หรือผงซักฟอก
- 5) แนะนำถึงการเดินทางในบางช่วงที่มีความยากลำบาก เพื่อป้องกันการทำลายสิ่งแวดล้อม อันเกิดจากการขาดประสบการณ์ หรือความชำนาญ
- 6) อธิบายถึงองค์ประกอบและข้อจำกัดของระบบนิเวศ ให้นักท่องเที่ยวเข้าใจ เพื่อไม่ให้เกิดความคาดหวังอย่างผิดๆ จะได้พบเห็นสัตว์ป่า และพืชพรรณที่หายาก หรือกำลังสูญพันธุ์เสมอไป
- 7) ดักเตือนนักท่องเที่ยวไม่ให้เก็บ หรือ รวบรวมสิ่งต่างๆจากพื้นที่ เช่น ขนนก กระดุก และ / หรือ ซากหอย เป็นของที่ระลึก หากมีกฎระเบียบกำหนดไว้
- 8) ดักเตือนไม่ให้มีการซื้อเครื่องแกะสลักหรือผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่ทำมาจากทรัพยากรธรรมชาติที่กำลังลดน้อยถอยลง

3.3 ประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวได้รับ

- 1) นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ว่า การเดินทางท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบเป็นอย่างไร
- 2) เข้าใจผลกระทบสิ่งแวดล้อม ที่อาจเกิดจากการท่องเที่ยว
- 3) ทำให้ทราบถึงกฎระเบียบของแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ และความจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติตาม

4. กิจกรรมที่เกี่ยวข้อง : การป้องกันผลกระทบด้านวัฒนธรรม

4.1 แนวทางปฏิบัติ

ควบคุมผลกระทบด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น อันอาจเกิดจากนักท่องเที่ยว โดยการอ่านเอกสาร ข้อมูล สรุปให้ฟัง ทำเป็นตัวอย่าง และช่วยแก้ไขพฤติกรรมให้ถูกต้อง

4.2 เทคนิคที่ควรใช้ มีคุณศัพท์ของบริษัทควรปฏิบัติ ดังนี้

- 1) อธิบายให้นักท่องเที่ยว ได้เข้าใจถึงระบบค่านิยมของวัฒนธรรมท้องถิ่น และประวัติความเป็นมา
- 2) แจ้งให้นักท่องเที่ยว ได้ทราบถึงแนวปฏิบัติด้านวัฒนธรรมของบริษัท เกี่ยวกับชุมชนที่จะไปเยือนเป็นการเฉพาะ และหากเป็นไปได้ ควรแจกเอกสาร ข้อปฏิบัติทางวัฒนธรรม ที่เขียนขึ้นเอง โดยชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ
- 3) แนะนำให้นักท่องเที่ยว เคารพวัฒนธรรมท้องถิ่น ยอมรับประเพณีปฏิบัติของท้องถิ่น และไม่กระทำอย่างหนึ่งอย่างใดที่คนท้องถิ่นถือว่าเป็นการดูหมิ่น
- 4) ให้คำแนะนำถึงพฤติกรรมที่เหมาะสม หากต้องการขอถ่ายรูปชุมชน ประเพณี และตัวบุคคล
- 5) ให้คำแนะนำถึงพฤติกรรมที่เหมาะสม เมื่อจะซื้อสิ่งของ ให้ทัก และตอบสนองต่อการขอ

4.3 ประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวได้รับ

- 1) ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับ ค่านิยม และวัฒนธรรมท้องถิ่น และวิธีที่ถูกต้องต่อประชาชนท้องถิ่น
- 2) ปรับปรุงตัวเองในการสังเกต ฟัง และเรียนรู้จากผู้อื่น โดยไม่แสดงปฏิกิริยาอันไม่สมควร

5. กิจกรรมการติดตามตรวจสอบ : การป้องกันผลกระทบสะสม

5.1 แนวทางปฏิบัติ

ควบคุมและจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้มีขนาดเล็ก เพื่อให้แน่ใจว่า จะส่งผลกระทบต่อพื้นที่ที่ไปเยือนน้อยที่สุด พยายามหลีกเลี่ยงการนำเที่ยวไปในบริเวณที่ได้รับการดูแลจัดการน้อย และบริเวณที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก

5.2 เทคนิคที่ควรใช้

- 1) พยายามนับจำนวนกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เจาะจงจะเจอบนทางเดิน หรือตามถนน หรือบริเวณจุดท่องเที่ยว และรายงานให้ผู้รับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวทราบ ถึงจำนวนกลุ่มนักท่องเที่ยวหากมีมากผิดปกติ
- 2) ติดตามตรวจสอบผลกระทบที่เกิดขึ้น เช่น การกัดเซาะผิวหน้าดินบนทางเท้า การทิ้งของเสียและขยะในบริเวณหวงห้าม มลภาวะทางน้ำ การรบกวนสัตว์ และพืช การเก็บหาพืชและสัตว์ การให้อาหารสัตว์ป่า แล้วรายงานให้เจ้าหน้าที่รับผิดชอบทราบด้วยวาจา หากจำเป็นก็ทำบันทึกถึงเป็นลายลักษณ์อักษร
- 3) ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการติดตาม ตรวจสอบ ชนิดพันธุ์ที่เป็น กุญแจ หรือพรรณไม้ที่สำคัญของพื้นที่ หรืออาจให้ความร่วมมือแก่นักวิจัยที่กำลังศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว
- 4) จัดทำโปรแกรมทัวร์ และประชาสัมพันธ์ โดยพยายามหลีกเลี่ยงไม่รวมบริเวณที่มีนักท่องเที่ยวไปเยือนจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว
- 5) ระมัดระวัง ผลกระทบสะสมด้านวัฒนธรรม และป้องกันไม่ให้เกิดขึ้น ตัวอย่าง ได้แก่ ราคาสินค้าในชุมชนท้องถิ่น ตลาดมืด การค้ายาเสพติด และบริการโสเภณี

5.3 ประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวได้รับ

- 1) หลีกเลี่ยงการกระทำที่จะเป็นการทำลายแหล่งท่องเที่ยวที่ไปเยือน
- 2) ได้เรียนรู้ และยอมรับ ถึงผลกระทบอันเกิดจากการท่องเที่ยว และความสำคัญของการแจ้งให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบทราบถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น
- 3) ได้เรียนรู้ว่า จะเดินทางท่องเที่ยวในช่วงฤดูกาลไหนจึงจะเหมาะสม โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว
- 4) ได้เรียนรู้ และยอมรับถึงผลกระทบด้านวัฒนธรรม และหลีกเลี่ยงการกระทำที่จะทำให้ค่านิยมท้องถิ่นเสื่อมเสียไป

6. กิจกรรมการบริหารจัดการ : ป้องกันผลกระทบอันเกิดจากบริษัทนำเที่ยว

6.1 แนวทางปฏิบัติ

ต้องแสวงหาวิธีการที่จะทำให้ผู้บริหารทุกระดับ พนักงาน และลูกจ้างอื่นๆ ของบริษัทได้รับรู้ และมีส่วนร่วมในนโยบายของบริษัท ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมท้องถิ่น

6.2 เทคนิคที่ควรใช้

- 1) จัดทำคู่มือด้านจรรยาบรรณ และวัตถุประสงค์เชิงสิ่งแวดล้อมของบริษัท สำหรับใช้เป็นบรรทัดฐาน หรือ คู่มือเชิงปฏิบัติ ของผู้บริหาร พนักงาน และลูกจ้าง
- 2) จัดทำแนวทางปฏิบัติ ในการบริหาร และควบคุมกลุ่มนักท่องเที่ยว แจกจ่ายให้แก่พนักงานที่เกี่ยวข้องได้เรียนรู้ และถือปฏิบัติ
- 3) จัดฝึกอบรมพนักงานให้มีทักษะ ความชำนาญ เป็นการเฉพาะที่จะควบคุมนักท่องเที่ยว ไม่ให้ก่อผลกระทบสิ่งแวดล้อม เช่น การขับรถแบบมีผลกระทบต่ำ การขับเรือแบบมีผลกระทบน้อย เรียนรู้กฎระเบียบของชุมชนท้องถิ่น ตระหนักว่าบริเวณใดบ้าง ของแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเปราะบางทางนิเวศวิทยา วิธีการกำจัดขยะและของเสียอันเกิดจากคน
- 4) จัดฝึกอบรมพนักงานให้มีทักษะ และความชำนาญในการควบคุมนักท่องเที่ยว ให้ก่อผลกระทบต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น ความสามารถในการสร้าง ความตระหนักและบังคับใช้กฎระเบียบกับนักท่องเที่ยว วิธีการเข้าถึง และประสานงานกับผู้นำชุมชนท้องถิ่น และการอธิบายถึงขนบธรรมเนียมประเพณี และค่านิยมของชุมชนท้องถิ่น ให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจ และตระหนักเป็นอย่างดี
- 5) เปิดโอกาสให้พนักงานได้เรียนรู้เกี่ยวกับประเด็นการอนุรักษ์ที่สำคัญๆ และ
- 6) สนับสนุนให้พนักงานมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์กรอนุรักษ์ที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่น

6.3 ประโยชน์ ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับ

ความเชื่อมั่นในความสามารถของพนักงานในการนำเที่ยว ซึ่งเท่ากับนักท่องเที่ยวให้ความเชื่อถือ และยอมรับการดำเนินงานของบริษัท

7. กิจกรรมการบริหารจัดการ : การฝึกอบรม

7.1 แนวทางปฏิบัติ

สนับสนุนให้ผู้บริหารทุกระดับ พนักงาน และลูกจ้างของบริษัท มีโอกาสเข้าร่วมในการสัมมนา ดูงาน และฝึกอบรม ที่จะเป็นการยกระดับความสามารถในการสื่อสาร ให้บริการ และควบคุมนักท่องเที่ยวในกิจกรรมนำเที่ยว

7.2 เทคนิคที่ควรใช้

- 1) บริษัทควรกำหนดนโยบาย หรือ แนวทางที่ชัดเจนในเรื่องการส่งเสริมและสนับสนุนให้ พนักงานของบริษัททุกระดับ เข้าร่วมสัมมนา ดูงาน และฝึกอบรม ให้เกิดทักษะ และความชำนาญเฉพาะด้าน เช่น เรื่องการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และวัฒนธรรม การสื่อความหมายสิ่งแวดล้อม ทักษะด้านภาษาต่างประเทศ การปฐมพยาบาลเบื้องต้น ความรู้เกี่ยวกับเครื่องจักรกล เป็นต้น
- 2) บริษัท ควรกำหนดแนวทางที่ชัดเจน ในเรื่องความจำเป็นของการฝึกอบรม ว่า เป็นพื้นฐานของการเลื่อนตำแหน่ง เงินเดือน และการมอบหมายความรับผิดชอบที่สูงขึ้น
- 3) สร้างแรงจูงใจให้แก่พนักงานทุกระดับของบริษัท ได้กระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้ และประสบการณ์ให้สูงขึ้น โดยการจัดให้มีการสัมมนาเชิงฝึกอบรมเฉพาะด้านภายในบริษัท โดยเชิญผู้ชำนาญการมาเป็นผู้นำการสัมมนา จัดสรรทุนไปฝึกอบรมหรือสัมมนา หรือดูงานภายในประเทศ และต่างประเทศ
- 4) ประสานงานกับองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ เพื่อพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรม และศึกษาดูงาน ที่มีความจำเป็นและสอดคล้องกับความต้องการของบริษัท

8. กิจกรรมบริหารจัดการ : การให้ความช่วยเหลือกิจกรรมอนุรักษ์

8.1 แนวทางปฏิบัติ

ควรเป็น “ผู้ให้” แก่งานอนุรักษ์ของพื้นที่ และในภูมิภาคที่จัดให้มีกิจกรรมนำเที่ยว

8.2 เทคนิคที่ควรใช้

- 1) ให้การสนับสนุนกิจกรรมการอนุรักษ์ขององค์กรท้องถิ่น และพื้นที่อนุรักษ์ โดยการบริจาคทรัพย์ ร่วมดำเนินการแบบพันธมิตร การช่วยเหลือทางวิชาการ ร่วมจัดกิจกรรมสื่อความหมาย ช่างงานประชาสัมพันธ์ อำนวยความสะดวก อนุญาตให้พนักงานร่วมดำเนินการ และร่วมลงทุนในกิจการที่มีผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ

- 2) ชักจูงให้นักท่องเที่ยวช่วยกันบริจาคทรัพย์สินสนับสนุนกิจกรรมการอนุรักษ์ระหว่างการเดินทาง โดยแจกเอกสารโครงการ บรรยายสรุป พร้อมเยือนพื้นที่โครงการ เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวร่วมเป็นอาสาสมัครในโครงการ และร่วมเป็นผู้รณรงค์ทางประมาณดำเนินโครงการ
- 3) สนับสนุนนักท่องเที่ยวให้ทำหนังสือถึงองค์กรของรัฐ และภาคเอกชน ที่มีนโยบายขัดแย้ง หรือทำลายสิ่งแวดล้อม หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น ให้ไปเยือนพื้นที่เพื่อรับรู้ปัญหา ข้อเท็จจริง

8.3 ประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวได้รับ

- 1) ได้เข้าใจดีขึ้นว่า การท่องเที่ยวเป็นประโยชน์อย่างไรบ้าง ต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ตนไปเยือน
- 2) มีโอกาสเป็นส่วนหนึ่งของความพยายามที่จะอนุรักษ์พื้นที่ และสงวนรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ และมรดกทางวัฒนธรรมของโลกในระยะยาว

9. กิจกรรมการบริหารจัดการ : การจ้างงานท้องถิ่น

9.1 แนวทางปฏิบัติ

สร้างโอกาสให้มีการจ้างคนท้องถิ่น เข้าทำงานในทุกด้านของกิจกรรมนำเที่ยว

9.2 เทคนิคที่ควรใช้

- 1) ให้บริการธุรกิจท้องถิ่นที่มีอยู่เดิม ได้แก่ กิจกรรมขนส่ง (บริการเช่าเหมารถ และเรือ) ที่พัก (โรงแรม บ้านพัก ที่กางเต็นท์) และอาหาร
- 2) ซื้ออาหารสด จากเกษตรกร หรือ ร้านขายรายย่อยโดยตรง และของที่ระลึกที่ผลิตโดยครัวเรือนท้องถิ่น แต่จะต้องหลีกเลี่ยงสิ่งให้นำมาจากชนิดพันธุ์พืช หรือ สัตว์ป่าที่กำลังสูญพันธุ์ หรือ ถูกคุกคาม
- 3) เช่าสำนักงาน และจ้างพนักงาน ที่เป็นคนท้องถิ่น โดยค่าจ้างควรสูงกว่าค่าจ้างเฉลี่ยของท้องถิ่นนั้น พร้อมให้ผลประโยชน์อื่นๆตามความเหมาะสม
- 4) จ้างมัคคุเทศก์ท้องถิ่น และหากจำเป็นก็ให้เข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มเติม โดยออกค่าใช้จ่ายให้
- 5) สนับสนุนให้มีการเก็บค่าธรรมเนียมนักท่องเที่ยวที่เข้าไปใช้พื้นที่อนุรักษ์ให้สูงขึ้น โดยรายได้ส่วนหนึ่งให้นำกลับไปใช้ในโครงการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น หรือ เขตกันชน

9.3 ประโยชน์ที่ นักท่องเที่ยวได้รับ

- 1) มีโอกาสมีส่วนร่วมช่วยเหลือ การจ้างงาน และระบบเศรษฐกิจท้องถิ่นแบบยั่งยืน โดยเฉพาะการจ้างงานที่ไม่มีส่วนทำลายสิ่งแวดล้อม
- 2) ตระหนักได้ว่า การท่องเที่ยวของตน มีผลดีต่อชีวิต และความเป็นอยู่ของผู้อื่นอีกจำนวนมาก

10. การเลือกสถานที่พักแรมสำหรับนักท่องเที่ยว

10.1 แนวทางปฏิบัติ

ควรเลือกสถานที่พักแรม ที่ใช้วัสดุจากทรัพยากรท้องถิ่นน้อยที่สุด และที่สำคัญ สถานที่พักแรมนั้น ต้องไม่มีส่วนทำลายสิ่งแวดล้อม และเปิดโอกาสให้ผู้มาพักได้มีโอกาสศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นมากที่สุด

10.2 เทคนิคที่ควรใช้ ก่อนตัดสินใจของที่พักให้แก่นักท่องเที่ยว ควรพิจารณาสิ่งต่อไปนี้

- 1) เลือกสถานที่พักแรมที่มีการปฏิบัติตามข้อบังคับหรือมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- 2) เลือกสถานที่พักแรม ที่มีการทำลายสิ่งแวดล้อมของสิ่งปลูกสร้าง และสิ่งอำนวยความสะดวกในระดับต่ำ
- 3) เลือกสถานที่พักแรมที่มีการออกแบบด้านภูมิสถาปัตยกรรม ทั้งภายนอก และภายใน ที่มีความกลมกลืน และสะท้อนถึงสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ และวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 4) เลือกสถานที่พักแรมที่มีการใช้อุปกรณ์ประหยัดพลังงาน และพยายามใช้พลังงานทดแทนมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้
- 5) เลือกสถานที่พักแรมที่มีวิธีการบำบัดของเสียและน้ำเสียอย่างถูกต้อง และให้แน่ใจว่า ของเสียประเภทของแข็ง มีการกำจัดอย่างปลอดภัย ไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติบริเวณใกล้เคียง
- 6) ต้องแน่ใจว่า โรงอาหาร หรือ ภัตตาคารของสถานที่พัก มีวิธีการหรือเทคนิคในการป้องกัน หรือลดของเสีย เช่น หลีกเลี่ยงการใช้กระดาษ และกล่องโฟม
- 7) ตรวจสอบให้แน่ใจว่า สถานที่พักนั้น มีการสนับสนุนให้พนักงาน เข้ารับการฝึกอบรมด้านบริการต่างๆ อย่างเหมาะสมเพียงพอ

- 8) ต้องแน่ใจว่า เครื่องแกะสลัก และของที่ระลึกที่ขาย หรือใช้ตกแต่งในบริเวณที่พัก รวมทั้งรายการอาหาร จะต้องไม่ใช่สิ่งที่ทำ หรือนำมาจากทรัพยากรธรรมชาติอย่างผิดกฎหมาย หรือกำลังลดน้อยลงอย่างน่าเป็นห่วง
  - 9) ต้องแน่ใจว่า สถานที่พักที่เลือก มีอุปกรณ์สื่อความหมาย บริการแก่ผู้มาพักอย่างเหมาะสม เช่น เอกสารแผ่นพับ คู่มือการเดินทางท่องเที่ยว วิดีโอ รายชื่อชนิดพันธุ์พืช และสัตว์ที่พบเห็นในพื้นที่
  - 10) เนื้อหาสาระของการสื่อความหมายต้องมีคุณภาพดี และเป็นประโยชน์แก่นักท่องเที่ยวในการศึกษาเรียนรู้ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ และวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น
  - 11) เลือกสถานที่พัก ที่เจ้าของมีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนกิจกรรมการอนุรักษ์ หรือการพัฒนาท้องถิ่นบ้างตามควร
  - 12) หลีกเลี่ยงการใช้สถานที่พัก ที่มีการลักลอบนำสัตว์ป่ามากักขัง หรือแสดง โดยเฉพาะชนิดพันธุ์ที่กำลังสูญพันธุ์ หรือ หายาก หรือกำลังถูกคุกคาม
- 10.3 ประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวได้รับ
- 1) ความพึงพอใจ ที่มีโอกาสพักผ่อนในสถานที่ที่ให้ความหวังใจต่อสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมท้องถิ่น
  - 2) แสดงความตระหนักต่อความสำคัญของการออกแบบทางสถาปัตยกรรม และบทบาทของแบบในการอนุรักษ์ และเสริมสร้างโอกาสให้มีการศึกษาเรียนรู้สภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมท้องถิ่น
  - 3) เกิดความตระหนักถึงบทบาทของสถานที่พักผ่อนต่อชุมชน ผลกระทบ และการให้ประโยชน์แก่ชุมชนท้องถิ่น
  - 4) โอกาสที่จะศึกษาเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนเชิงวัฒนธรรมกับพนักงาน หรือตัวแทนของชุมชนท้องถิ่น

ภาคผนวก ค

กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการประกอบธุรกิจนำเข้าเที่ยว

● กฎหมาย ที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ หน้า 20 ประกาศ เมื่อ 28 พฤษภาคม 2536 เล่มที่ 110 ตอนที่ 69 หมวด 2 ว่าด้วย มาตรฐานการประกอบธุรกิจนำเที่ยว ดังนี้

ข้อ 9 ให้กำหนดมาตรฐาน การประกอบธุรกิจนำเที่ยวไว้ ดังนี้

- (1) มีสถานที่ประกอบการที่แน่นอน
- (2) สำหรับผู้ประกอบการนำเที่ยวในประเทศ และผู้ประกอบการนำเที่ยวต่างประเทศ ต้องจัดให้มีโทรศัพท์ หรือ อุปกรณ์ที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารไว้ประจำสถานที่ประกอบการ
- (3) พาหนะที่ใช้ในการนำเที่ยว ต้องมีบุคลากร มีลักษณะ และมีอุปกรณ์ที่ได้มาตรฐาน ตามที่กฎหมายกำหนด
- (4) เก็บเอกสารโฆษณารายการนำเที่ยวตามมาตรา 26 ไว้ เป็นหลักฐานเป็นเวลาเก้าสิบวัน นับแต่วันที่เลิกการนำเที่ยวตามโฆษณาดังกล่าว
- (5) สำหรับผู้ประกอบการนำเที่ยวในประเทศ และผู้ประกอบการนำเที่ยวต่างประเทศ เมื่อได้ตกลงกันในการนำเที่ยวรายได้อแล้ว ให้ผู้ประกอบการนำเที่ยวออกเอกสารแสดงรายการนำเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยวไว้เป็นหลักฐาน เว้นแต่การตกลงการนำเที่ยวนั้น เป็นการตกลงกับผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวของต่างประเทศ
- (6) ผู้จัดการ หุ่นส่วนผู้จัดการ กรรมการ หรือ กรรมการผู้จัดการ จะต้องไม่ให้หรือยินยอมให้บุคคลอื่นดำเนินกิจการธุรกิจนำเที่ยวของตน
- (7) ในกรณีที่ผู้ประกอบการนำเที่ยวว่าจ้างมัคคุเทศก์ในการนำเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวจะต้องจ้างมัคคุเทศก์ให้ตรงตามประเภทของงาน ที่ระบุไว้ในใบอนุญาต และมีคุณลักษณะที่ไว้วางใจได้ในการปฏิบัติหน้าที่ที่จะมอบหมายให้ทำ
- (8) ต้องไม่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด อันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียชื่อเสียงเกียรติยศ และจรรยาบรรณของธุรกิจนำเที่ยว

พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ หน้า 27 ประกาศ เมื่อ 28 พฤษภาคม 2536 เล่มที่ 110 ตอนที่ 69 หมวด 3 ว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ การแต่งกาย มารยาท และความประพฤติของมัคคุเทศก์ ดังนี้

ข้อ 11 มัคคุเทศก์ ต้องไม่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด อันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียชื่อเสียง เกียรติยศ และ จรรยาบรรณ แห่งวิชาชีพ

ข้อ 12 ในขณะที่ ปฏิบัติหน้าที่มัคคุเทศก์ ต้อง

(1) แต่งกายสุภาพ และเหมาะสมกับสถานที่

(2) ติดเครื่องหมายแสดงการเป็นมัคคุเทศก์ ซึ่งได้รับใบอนุญาต และใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ไว้ ที่อกเสื้อ เว้นแต่ จะอยู่ในสภาพที่ไม่อาจจะปฏิบัติเช่นนั้นได้ เครื่องหมาย แสดงการเป็น มัคคุเทศก์ ซึ่งได้รับใบอนุญาต ให้ติดอยู่ที่มุมบนด้านซ้ายของใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์

(3) ไม่บรรยาย อธิบาย หรือ บอกกล่าวเรื่องราวที่ไม่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว อันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียแก่ประเทศชาติ และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศ

ข้อ 13 มัคคุเทศก์ ต้องไม่กระทำการใดนอกเหนือความตกลงที่มีอยู่กับผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว หรือ นักท่องเที่ยว

ในกรณี ที่มีมัคคุเทศก์ได้กระทำการใดตามความประสงค์ของนักท่องเที่ยว และการนั้นอยู่นอกเหนือจากที่ตกลงไว้กับผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว มัคคุเทศก์ต้องแจ้งให้ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวทราบภายในเวลาอันควร

• ระเบียบที่เกี่ยวข้อง

สำนักทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์จังหวัดภูเก็ต (ภูเก็ต) (2539) ได้ระบุหลักเกณฑ์การพิจารณา อนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวดำน้ำ ประเภท สคูบ้า และ ดำน้ำประเภทเดินใต้ทะเลจังหวัดภูเก็ต ไว้ ดังนี้

ประเภทสคูบ้า จังหวัดภูเก็ต

1. ต้องใช้เรือที่ได้รับอนุญาตจากกรมเจ้าท่า
2. ต้องได้รับอนุญาตจากกรมป่าไม้ ในกรณีที่มีการดำเนินการในเขตอุทยานแห่งชาติ
3. ให้อุปกรณ์ในการดำน้ำที่มีนิติบุคคลให้การรับรองมาตรฐาน
4. จุดที่ลงดำน้ำ ต้องเป็นบริเวณที่กรมเจ้าท่า หรือกรมป่าไม้ (ในกรณีที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ) เป็นผู้กำหนดจุดวางทุ่นจอดเรือ

5. ห้ามทอดสมอเรือในเขตปะการัง โดยผู้รับใบอนุญาตต้องทำพุนจอดเรือตามแบบที่กรมเจ้าท่ากำหนด
6. ต้องมีผู้ควบคุมการดำน้ำ (Dive Master) หรือ ผู้สอนการดำน้ำ (Dive Instructor) ซึ่งมีใบอนุญาต ควบคุมหรือสอนการดำน้ำตามมาตรฐานสากล ในระหว่างการดำน้ำ
7. ผู้ดำน้ำ จะต้องมีการใบอนุญาตการดำน้ำตามมาตรฐานสากล
8. ต้องมี ถังออกซิเจน และอุปกรณ์ปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่ผู้ดำน้ำ (First Aid Equipment) ประจำเรือ
9. ต้องทำประกันภัยให้แก่ผู้ดำน้ำ คนละไม่ต่ำกว่าหนึ่งแสนบาท
10. ต้องมีวิทยุสื่อสาร และหมายเลขโทรศัพท์ฉุกเฉิน ประจำเรือ
11. ห้ามมิให้มีการเก็บ หัก ทำลาย หรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อแนวปะการัง และระบบนิเวศทางทะเล ซึ่งรวมทั้งการห้ามทิ้ง สิ่งของ ของเสีย หรือปล่อยน้ำมันลงสู่ทะเล
12. ต้องปฏิบัติต่อนักท่องเที่ยว ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต อยู่ในศีลธรรมอันดี

โดย มีข้อกำหนดแนบท้าย ดังนี้

1. ผู้ขอใบอนุญาต ต้องมอบหลักฐานต่างๆ ตามที่กำหนดในหลักเกณฑ์การพิจารณาอนุญาต ให้ ประกอบธุรกิจนำเที่ยวแบบเดินใต้ทะเล หรือ ดำน้ำ และให้ลงนามรับทราบในหลักเกณฑ์ที่กำหนดด้วย
2. คณะอนุกรรมการพิจารณาประกอบธุรกิจนำเที่ยวแบบชีวจอร์คเกอร์ และดำน้ำ จ.ภูเก็ต มอบหมายให้ ผู้แทนกรมประมง ร่วมกับ นายอำเภอท้องที่ เป็นผู้ติดตามผลกระทบจากกิจกรรมเดินใต้ทะเล และตรวจสอบการดำเนินการทุก 6 เดือน หรือ ให้ผู้ประกอบการว่าจ้างสถาบันที่เชื่อถือได้ดำเนินการตรวจสอบ และรายงานผลการตรวจสอบต่อคณะอนุกรรมการฯ ทุกครั้ง ทั้งนี้ ค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบ ผู้ประกอบการต้องเป็นผู้รับผิดชอบ
3. หากตรวจสอบพบว่า ผู้ประกอบการรายใด ทำลายระบบนิเวศ ปะการัง จะมีความผิดตาม พ.ร.บ.ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 มาตรา 60 ฐานประกอบการไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานการประกอบธุรกิจนำเที่ยว รวมทั้งจะถูกพักใช้ หรือ เพิกถอนใบอนุญาต ด้วย

รวมทั้ง เอกสารที่ต้องแนบเพิ่มเติม สำหรับผู้ประกอบการดำน้ำ ประเภท สคูบ้า ดังนี้

1. สำเนาใบทะเบียนเรือไทย, ใบสำคัญรับรองการตรวจเรือจากกรมเจ้าท่า
2. สำเนาใบอนุญาตใช้วิทยุคมนาคมประจำเรือ จากกรมไปรษณีย์โทรเลข
3. สำเนาเอกสาร หรือ หลักฐานใบอนุญาตการเข้าไปใช้พื้นที่อุทยานแห่งชาติทางทะเล จากกรมป่าไม้ (ในกรณีื่อดำเนินการในเขตอุทยานแห่งชาติ)
4. สำเนาใบรับรองมาตรฐานอุปกรณ์ดำน้ำ ซึ่งมีนิติบุคคลรับรอง
5. สำเนาใบอนุญาต ผู้ควบคุมการดำน้ำ (Dive Master) และผู้สอนการดำน้ำ (Dive Instructor)
6. สำเนากรมธรรม์ประกันภัยแก่นักท่องเที่ยวดำน้ำ ระบุจำนวนเงินเอาประกันภัยคนละไม่ต่ำกว่าหนึ่งแสนบาท โดยมีข้อตกลงคุ้มครองความสูญเสีย หรือ ความเสียหายอันเกิดจากความบาดเจ็บทางร่างกายซึ่งเกิดจากปัจจัยภายนอกร่างกายของผู้เอาประกันภัย โดยอุบัติเหตุขณะดำน้ำ

ประเภทเดินใต้ทะเล จังหวัดภูเก็ต

1. ต้องใช้เรือที่ได้รับอนุญาตจากกรมเจ้าท่า
2. ต้องมีอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการ เช่น หัวครอบ ตัวจ่ายอากาศ และ สายอากาศ เป็นต้น ที่มีนิติบุคคลให้การรับรองมาตรฐาน และระยะเวลาการใช้งาน
3. ต้องมีตัวจ่ายอากาศสำรอง และมีเจ้าหน้าที่ประจำเรือพร้อมเปิดจ่ายอากาศสำรองได้ทันที ในกรณีเครื่องจ่ายอากาศหยุดทำงาน
4. ให้ดำเนินการได้เฉพาะบริเวณที่ได้รับอนุญาตจากกรมเจ้าท่า หรือ กรมป่าไม้ ในกรณีที่มีการดำเนินการในเขตอุทยานแห่งชาติ ซึ่งความลึกของพื้นที่ประกอบการไม่เกิน 5 เมตร โดยผู้ประกอบการเป็นผู้ติดตั้งราวได้น้ำ ความยาวไม่เกิน 5 เมตร และต้องห่างจากปะการังไม่น้อยกว่า 5 เมตร ตามแบบที่กรมเจ้าท่ากำหนด
5. ห้ามทอดสมอเรือในเขตปะการัง โดยผู้รับใบอนุญาตต้องทำพุนจอดเรือตามแบบที่กรมเจ้าท่ากำหนด
6. ต้องทำประกันภัยให้แก่ผู้ดำน้ำ คนละไม่ต่ำกว่าหนึ่งแสนบาท
7. ต้องมีผู้ควบคุมการดำน้ำ (Dive Master) หรือ ผู้สอนการดำน้ำ (Dive Instructor) ซึ่งมีใบอนุญาต ควบคุมหรือสอนการดำน้ำตามมาตรฐานสากล ดูแลนักท่องเที่ยวดำน้ำ
8. ผู้ดูแลนักท่องเที่ยวดำน้ำ ต้องใช้ชุดอุปกรณ์ดำน้ำแบบสคูบ้า ขณะปฏิบัติงาน

9. ต้องมีวิทยุสื่อสาร และหมายเลขโทรศัพท์ฉุกเฉิน ประจำเรือ
10. ห้ามมิให้มีการเก็บ หัก ทำลาย หรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อแนวปะการัง และระบบนิเวศทางทะเล ซึ่งรวมทั้งการห้ามทิ้ง สิ่งของ ของเสีย หรือปล่อยน้ำมันลงสู่ทะเล
11. ก่อนให้บริการนักท่องเที่ยวทุกครั้ง ต้องมีการอธิบาย สาธิตการใช้อุปกรณ์ และวิธีปฏิบัติตนขณะอยู่ใต้น้ำ
12. ต้องปฏิบัติตามนักท่องเที่ยว ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต อยู่ในศีลธรรมอันดี

โดย มีข้อกำหนดแนบท้าย ดังนี้

1. ผู้ขอใบอนุญาต ต้องมอบหลักฐานต่างๆ ตามที่กำหนดในหลักเกณฑ์การพิจารณาอนุญาต ให้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวแบบเดินใต้ทะเล หรือ ดำน้ำ และให้ลงนามรับทราบในหลักเกณฑ์ที่กำหนดด้วย
2. คณะอนุกรรมการพิจารณาประกอบธุรกิจนำเที่ยวแบบชีวจอร์คเกอร์ และดำน้ำ จ.ภูเก็ต มอบหมายให้ ผู้แทนกรมประมง ร่วมกับ นายอำเภอท้องที่ เป็นผู้ติดตามผลกระทบจากกิจกรรมเดินใต้ทะเล และตรวจสอบการดำเนินการทุก 6 เดือน หรือ ให้ผู้ประกอบการว่าจ้างสถาบันที่เชื่อถือได้ ดำเนินการตรวจสอบ และรายงานผลการตรวจสอบต่อคณะอนุกรรมการฯ ทุกครั้ง ทั้งนี้ ค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบ ผู้ประกอบการต้องเป็นผู้รับผิดชอบ
3. หากตรวจสอบพบว่า ผู้ประกอบการรายใด ทำลายระบบนิเวศ ปะการัง จะมีความผิดตาม พ.ร.บ.ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 มาตรา 60 ฐานประกอบการไม่เป็นไปตามมาตรฐานการประกอบธุรกิจนำเที่ยว รวมทั้งจะถูกพักใช้ หรือ เพิกถอนใบอนุญาต ด้วย

รวมทั้ง เอกสารที่ต้องแนบเพิ่มเติม สำหรับผู้ประกอบการดำน้ำแบบเดินใต้ทะเล ดังนี้

1. สำเนาใบทะเบียนเรือไทย ใบสำคัญรับรองการตรวจเรือจากกรมเจ้าท่า
2. สำเนาใบอนุญาตใช้วิทยุคมนาคมประจำเรือ จากกรมไปรษณีย์โทรเลข
3. สำเนาเอกสาร หรือ หลักฐานใบอนุญาตการเข้าไปใช้พื้นที่อุทยานแห่งชาติทางทะเล จากกรมป่าไม้ (ในกรณีที่ดำเนินการในเขตอุทยานแห่งชาติ)
4. สำเนาใบรับรองมาตรฐานอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการ เช่น หัวครอบ ตัวจ่ายอากาศ สายอากาศ ซึ่งมีนิติบุคคลเป็นผู้รับรอง

5. สำเนาใบอนุญาต ผู้ควบคุมการดำน้ำ (Dive Master) และผู้สอนการดำน้ำ (Dive Instructor)
6. สำเนากรมธรรม์ประกันภัยแก่นักท่องเที่ยวดำน้ำ ระบุจำนวนเงินเอาประกันภัยคนละไม่ต่ำกว่าหนึ่งแสนบาท โดยมีข้อตกลงคุ้มครองความสูญเสีย หรือ ความเสียหายอันเกิดจากความบาดเจ็บทางร่างกายซึ่งเกิดจากปัจจัยภายนอกร่างกายของผู้เอกรประกันภัย โดยอุบัติเหตุขณะดำน้ำ

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) : การศึกษาเพื่อกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล ตาม พ.ร.บ. ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 (มาตรา 10(2)) ให้อำนาจคณะกรรมการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ในการกำหนดมาตรฐานการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวฯ คณะกรรมการ มีอำนาจในการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาการประกอบธุรกิจนำเที่ยวในแต่ละจังหวัดได้ โดยให้คณะกรรมการ มีหน้าที่ควบคุม ดูแล การประกอบการให้เป็นไปตามมาตรการที่กำหนด

หลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจนำเที่ยว มีวัตถุประสงค์เป็นการพิจารณา อนุญาตให้มีการดำเนินการธุรกิจนำเที่ยวบางประเภท สำหรับเป็นข้อพิจารณา ในการอนุญาตให้เข้าดำเนินการในพื้นที่ท่องเที่ยวบางแห่ง ซึ่งจะเป็นหลักประกันเบื้องต้น ในการดูแลรักษาทรัพยากร การให้ความรู้ และความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ ยังกำหนดให้มีการป้องกันติดตามตรวจสอบผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น พร้อมดำเนินการแก้ไขในส่วนที่รับผิดชอบ (ทั้งทางตรง และทางอ้อม)

การกำหนดเกณฑ์ดังกล่าว มีข้อสำคัญ พึงพิจารณา 4 ประการ คือ

1. กำหนดใช้ในพื้นที่ที่มีความพร้อมในการจัดการ
2. ต้องไม่มีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวอย่างรุนแรง
3. ต้องไม่ปิดโอกาสการดำเนินการของชุมชนและธุรกิจชุมชน
4. ต้องเป็นการตกลงร่วมกันของประชาคมจังหวัด

(ผ่านคณะกรรมการส่งเสริม และพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัด)

หลักการกำหนดหลักเกณฑ์ ได้คำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญ คือ

1. หลักฐานการเป็นผู้ประกอบการที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป
2. ความพร้อมในด้านเครื่องมือ อุปกรณ์ ที่เหมาะสมตามขนาดการให้บริการ

3. ความพร้อมด้านบุคลากรในการให้บริการ รวมทั้งมีคฤเทศก์ ทั้งนี้ ครอบคลุมความรู้ความสามารถในการให้บริการในหน้าที่ที่รับผิดชอบ และความสามารถในการสื่อสาร และสื่อความหมายกับนักท่องเที่ยว ตลอดจนจรรยาบรรณของผู้ให้บริการ
4. ความพร้อมด้านการป้องกัน และแก้ไขกรณีเกิดอุบัติเหตุ และความไม่ปลอดภัยต่อชีวิต และทรัพย์สิน รวมทั้งการกำหนดมาตรการป้องกันผลกระทบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว
5. มีแผนการดำเนินการในด้านการกำหนดปริมาณผู้รับบริการ เส้นทาง การให้บริการ รูปแบบวิธีการให้บริการ การสื่อความหมายธรรมชาติ เป็นต้น ทั้งนี้ อาจได้รับการอนุญาตจากเจ้าของพื้นที่ก่อน หรือใช้ในการขอใช้พื้นที่จากเจ้าของพื้นที่แล้วแต่กรณี

กระบวนการใช้หลักเกณฑ์ ต้องดำเนินการควบคู่กับการดำเนินการของเจ้าของพื้นที่ และคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

1. ท้องถิ่นพิจารณา ร่างหลักเกณฑ์ เพื่อกำหนดเป็นหลักเกณฑ์เฉพาะถิ่น
2. ผู้ประกอบการเตรียมความพร้อม
3. ผู้ประกอบการขออนุญาตเจ้าของพื้นที่ก่อน (ในบางกรณี)
4. ผู้ประกอบการขออนุญาตประกอบธุรกิจในกิจกรรมนั้นๆ
5. นำไปขออนุญาตใช้พื้นที่ (ตามหลักเกณฑ์ที่เจ้าของพื้นที่กำหนด)
6. ดำเนินการ และติดตามตรวจสอบด้วยตนเอง
7. ติดตามตรวจสอบโดยคณะทำงาน / คณะกรรมการที่นายทะเบียนแต่งตั้งขึ้น หรือที่ได้การยอมรับ หรือ รับพิจารณาข้อร้องเรียน (ถ้ามี) เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการต่อไปอนุญาต หรือ เพื่อพิจารณา เพิกถอนใบอนุญาต แล้วแต่กรณี

ภาคผนวก ง

นโยบายของรัฐบาล

ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1. นโยบายของรัฐบาล

คณะรัฐมนตรีชุด นายชวน หลีกภัย ได้กำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 นโยบายการเมือง การปกครอง การบริหารราชการ ความมั่นคง และการต่างประเทศ ส่วนที่ 2 นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ทั้งนี้ โดยครอบคลุมการดำเนินงาน 2 ระยะ ได้แก่ ระยะเร่งด่วน และระยะปานกลาง

สำหรับแนวทางการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว ปรากฏตามข้อมูล ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 นโยบายการเมือง การปกครอง การบริหารราชการ ความมั่นคง และการต่างประเทศ

- นโยบายต่างประเทศ ส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจ วิชาการ วัฒนธรรม การท่องเที่ยว และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับประเทศต่างๆ โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งนี้ จะมุ่งเน้นกรอบความร่วมมืออนุภูมิภาค

ส่วนที่ 2 นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

รัฐบาลได้กำหนดนโยบายเพื่อดำเนินการเป็น 2 ระยะ คือ ระยะเร่งด่วน ซึ่งจะดำเนินการภายในเวลาที่สั้นที่สุด และระยะปานกลาง ซึ่งจะดำเนินการภายในเวลา 6 เดือน ถึง 1 ปี เพื่อให้เกิดผลต่อเนื่อง

1. นโยบายเร่งด่วน การเสริมสร้างเสถียรภาพ และความเชื่อมั่นในระบบเศรษฐกิจ

1.1 การเร่งรัดเสริมสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ

1.1.3 การเพิ่มรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศ

- เร่งรัดการขยายตัวและขจัดอุปสรรคการท่องเที่ยวโดยร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับภาคเอกชน ตลอดจนส่งเสริมโครงการ “ไทยเที่ยวไทย” เพื่อประหยัดเงินตราต่างประเทศ

2. นโยบายในระยะปานกลาง : การปรับโครงสร้าง และการพัฒนาคน

2.2 การปรับโครงสร้างการผลิต

2.2.3 การปรับโครงสร้างด้านการบริการ

(1) ด้านการท่องเที่ยว พัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมให้คนไทยท่องเที่ยวในประเทศ และส่งเสริมนักท่องเที่ยวต่างประเทศให้กลับเข้ามาท่องเที่ยวในเมืองไทยอีก โดยกระจายอำนาจการบริหาร จัดการงบประมาณ การจัดสรรรายได้ รวมทั้งบุคลากรด้านการท่องเที่ยวไปสู่ท้องถิ่น ควบคู่กับการส่งเสริมบทบาทของชุมชน และองค์กรเอกชนต่างๆ ในการอนุรักษ์ บำรุง และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น

2. นโยบายของ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ประธานกรรมการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี นายพิทักษ์ อินทรวินัยนันท์ ได้เน้นความคาดหวังจากทุกฝ่ายที่จะให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำคัญในการฟื้นฟูภาวะเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จะต้องดำเนินการให้บรรลุตามความคาดหวังนั้น แนวทางการดำเนินการ เป็นดังนี้

1. เป้าหมาย การท่องเที่ยว มุ่งเน้นทั้ง 2 ประเด็น

- 1.1 ด้านปริมาณ ให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามามากขึ้น
- 1.2 ด้านคุณภาพ ให้มีรายได้เข้าสู่ประเทศมากขึ้น

2. ดำเนินงานด้านการตลาด มุ่งเน้นดังนี้

- 2.1 การแสวงหาตลาดใหม่ๆ ที่มีคุณภาพ
- 2.2 การดำเนินงานแบบเจาะลึก โดยให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่โดยตรง
- 2.3 การทำงานให้ใกล้ชิดกับภาคเอกชน และประสานให้เกิดการทำงาน ร่วมกัน อย่างมีเอกภาพ ทั้งในส่วนของภาคเอกชน และระหว่างรัฐ-เอกชน
- 2.4 การขอความร่วมมือสถานทูต สถานกงสุล และหน่วยงานไทยในต่างประเทศ ช่วยสนับสนุนในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

3. การดำเนินการด้านการพัฒนา มุ่งเน้นดังนี้

- 3.1 การใช้ประโยชน์จากความเป็นคนไทย ซึ่งมีเอกลักษณ์แตกต่างจากประเทศอื่น และไม่สามารถลอกเลียนแบบได้
- 3.2 การปรับปรุงแหล่ง ท่องเที่ยวเสื่อมโทรม ให้คงสภาพที่ดี

3.3 การปรับปรุงการบริการให้ได้มาตรฐาน โดยเฉพาะให้พื้นที่ที่มีการบริหารจัดการในท้องถิ่น

3.4 การพัฒนาเส้นทางการบินเชื่อมโยงตลาดสำคัญ เช่น อินเดีย จีน ออสเตรเลีย และอเมริกา โดยความร่วมมือกับกระทรวงคมนาคม และกระทรวงการต่างประเทศ และการผลักดันในคณะรัฐมนตรี เพื่อขอรับการสนับสนุน

3.5 การพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในด้านภาษาต่างประเทศ

3.6 การสนับสนุนเอกชนในการพัฒนาสถานที่จัดประชุม สัมมนาขนาดใหญ่ ให้เพียงพอทั้งในกรุงเทพ และต่างจังหวัด

3.7 การใช้ศักยภาพของสำนักงานต่างประเทศ 15 แห่ง ที่มีอยู่ให้เกิดผลปฏิบัติงานคุ้มค่าการลงทุน และสนับสนุนการเปิดแห่งใหม่ที่มีความเหมาะสมเพิ่มเติม เช่น เชียงใหม่ รวมทั้งการเปิดศูนย์ให้ข้อมูลข่าวสาร ในพื้นที่ที่มีนักท่องเที่ยวหนาแน่น เช่น ถนนข้าวสาร เป็นต้น

4. การดำเนินงานด้านบริหาร มุ่งเน้นดังนี้

4.1 การลดขั้นตอนในระบบราชการเพื่อให้เกิดความคล่องตัวของการทำงาน โดยยึดระบบการดำเนินงานแบบเอกชน

4.2 การใช้งบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ตามลำดับความสำคัญของภารกิจ และประสานงานขอรับความช่วยเหลือเพิ่มเติมจากสำนักงานงบประมาณ หากมีความจำเป็น

3. นโยบายหลักของ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) กับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) กำหนดนโยบายหลักไว้ 8 ประการ ครอบคลุมเนื้อหา และสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในภาพรวม นโยบายหลัก ททท. ทั้ง 8 ประการ ปรากฏรายละเอียด ดังนี้

1. ส่งเสริมชักจูงให้นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ เดินทางมาสู่ประเทศไทย เพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศ เข้าเพิ่มพูนเศรษฐกิจโดยรวมโดยรับด่วน

2. ขยายแหล่งท่องเที่ยว ให้กระจายไปในท้องถิ่น เพื่อเป็นการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวให้ถึงประชากรในทุกภูมิภาค

3. อนุรักษ์ และฟื้นฟูสมบัติวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คงความเป็นเอกลักษณ์ของไทยไว้ด้วยดีที่สุด

4. พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการด้านการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานที่ดี เพื่อสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเยือนให้มากขึ้น

5. เพิ่มความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ให้สามารถเดินทางไปสู่จุดหมายปลายทางต่างๆ ในประเทศไทย ด้วยความมั่นใจในความปลอดภัยของร่างกายและทรัพย์สินของตนและหมู่คณะ

6. ส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวของคนไทยภายในประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้น้อยและเยาวชน เพื่อเป็นการเพิ่มสวัสดิการด้านการท่องเที่ยวแก่คนไทย

7. เสริมกำลังคนที่เป็นคนไทยเข้าทำงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มากที่สุด

8. ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมอันเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

เมื่อวิเคราะห์จากนโยบายหลัก 8 ประการ จะพบว่า ปรัชญาการณีนโยบายที่ชัดเจนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศถึง 3 นโยบายด้วยกัน คือ

นโยบายข้อที่ 2 ขยายแหล่งท่องเที่ยวให้กระจายไปในท้องถิ่น เพื่อเป็นการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวให้ถึงประชากรในทุกภูมิภาค

นโยบายข้อที่ 3 อนุรักษ์ ฟื้นฟู สมบัติวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คงความเป็นเอกลักษณ์ของไทยไว้ด้วยดีที่สุด

นโยบายข้อที่ 8 ส่งเสริมให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม อันเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างกว้างขวางขึ้น

4. นโยบายการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว ปี 2540-2546

กองวางแผนโครงการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้กำหนดนโยบายการพัฒนา และส่งเสริมการท่องเที่ยว ในระยะ 6 ปี ตั้งแต่ พ.ศ.2540 ถึง พ.ศ.2546 ไว้ ดังนี้

1. ส่งเสริมการอนุรักษ์ ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม และทรัพยากรการท่องเที่ยวควบคู่กับสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงคุณภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพื่อให้สามารถรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยวในระยะยาว และคงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ และมรดกของชาติสืบไป

2. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน รวมทั้งประชาชนในท้องถิ่นให้เข้ามามีบทบาทในการร่วมกันแก้ไข หรือป้องกันปัญหาทางการท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการพัฒนาและ

บริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มีคุณค่า ช่วยดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

3. สนับสนุนการพัฒนาปัจจัยการให้บริการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความจริงก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะระบบการให้บริการข้อมูลข่าวสารด้วยโครงข่ายคอมพิวเตอร์ทั้งภายในและระหว่างประเทศ

4. ส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งในด้านการพัฒนาและส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว รวมทั้งพัฒนาระบบเครือข่ายการคมนาคมขนส่ง และสื่อสิ่งอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการบริการท่องเที่ยวต่างๆ เพื่อพัฒนาประเทศไทย ให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภูมิภาคนี้

5. ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรในชาติให้เป็นนักท่องเที่ยวที่ดี มีความรัก ความห่วงแหน และช่วยทำนุบำรุงทรัพยากรมรดกทางการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนมีความโอบอ้อมอารีให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยน้ำใจไมตรีอันดีงามสืบไป

6. ส่งเสริมการผลิตบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มีปริมาณสอดคล้องกับความต้องการของตลาด มีคุณภาพได้มาตรฐานในระดับนานาชาติ เพื่อรองรับนโยบายการเปิดเสรีด้านการค้า บริการ ตลอดจน สนับสนุนให้บุคลากรชาวไทยมีงานทำในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

7. กำกับดูแลให้นักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการธุรกิจในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้รับความคุ้มครองตาม พ.ร.บ.ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ.2535 รวมทั้งผลักดันให้มีการกวดขันมาตรการต่างๆ ในการให้ความคุ้มครองรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว อย่างจริงจังต่อเนื่องต่อไป

8. ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และส่งผลดีต่อการพัฒนาสังคมทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และสังคมส่วนรวมของประเทศสืบไป

9. ส่งเสริมชักชวนให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีคุณภาพ เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น พักอยู่นานวัน ใช้จ่ายเพิ่มมากยิ่งขึ้น และเดินทางกระจายไปทั่วภูมิภาค โดยคำนึงถึงขีดความสามารถ หรือข้อจำกัดในการรองรับได้ของแต่ละแห่ง

10. สร้างค่านิยมให้ชาวไทยเพิ่มการเดินทางท่องเที่ยวและใช้จ่ายใช้สอยภายในประเทศกระจายไปทั่วภูมิภาคตลอดไป เพื่อเพิ่มดุลการท่องเที่ยงให้มีมากขึ้น และเป็นการกระจายความเจริญไปสู่ท้องถิ่น อันจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาการทางเศรษฐกิจ โดยรวมของประเทศ ต่อไป

11. พิจารณาประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวเท่าที่จำเป็น และเหมาะสมในลักษณะของการลงทุน ร่วมทุน หรือ ให้การส่งเสริมสนับสนุนการลงทุน เพื่อประโยชน์โดยส่วนรวมของชาติ และองค์กร

5. นโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

กองวางแผนโครงการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้กำหนดนโยบาย ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ ดังนี้

นโยบายหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยว ที่ต้องมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนั้น จึงกำหนดให้มีนโยบายหลัก ดังนี้

1. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องมีการควบคุมดูแลรักษา และจัดการทรัพยากรให้คงสภาพเดิมแท้ไว้ให้มากที่สุด หลีกเลี่ยงหรือลดเว้นการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่อ่อนไหวง่ายต่อการถูกกระทบและฟื้นตัวได้ยาก

2. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องคำนึงถึงศักยภาพของทรัพยากรที่มีอยู่ มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม และการปรับให้เกิดความสมดุลกับรูปแบบและกิจกรรมเดิมที่มีอยู่ พึงหลีกเลี่ยงความขัดแย้งอย่างรุนแรงต่อการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ หากเน้นในการแปรประโยชน์จากการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สู่อการจัดการท่องเที่ยวโดยรวม

3. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องคำนึงถึงการพัฒนาด้านการให้การศึกษา สร้างจิตสำนึกที่ดีในการรักษาระบบนิเวศร่วมกัน มากกว่าการมุ่งเน้นความเจริญทางเศรษฐกิจ และการมีรายได้เพียงอย่างเดียว

4. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องให้ความสำคัญการมีส่วนร่วมของประชาชน และองค์กรท้องถิ่น ในการจัดการทรัพยากร การบริการ การแลกเปลี่ยนความรู้และวัฒนธรรมชุมชนในกระบวนการท่องเที่ยว รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา หรือให้ประชาชนมีตัวแทนเป็นคณะกรรมการร่วมในทุกระดับ

5. ให้ความสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นความจำเป็นอันดับต้นในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ทั้งนี้ ให้องค์กรต่างๆ กำหนดบทบาทที่ชัดเจน ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร และกำหนดวิธีการจัดการที่เหมาะสม

6. นำแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เข้าสู่แผนพัฒนาระดับต่างๆ อย่างมีความสำคัญ ได้แก่ แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาภาค พร้อมทั้งให้มีการจัดสรรและกระจายงบประมาณอย่างทั่วถึงและเพียงพอ
7. สนับสนุนการศึกษาวิจัย และประเมินผลการพัฒนาอย่างรอบด้าน เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการการแก้ไขปัญหา และการปรับปรุงแผนอย่างเป็นขั้นตอน
8. มีการใช้กฎหมายในการควบคุม ดูแล รักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด โดยเน้นการแนะนำตักเตือน และสร้างวินัยการท่องเที่ยวควบคู่ไปด้วย
9. จัดทำแนวทางปฏิบัติ หรือ คู่มือการจัดการ (Code of Conduct) แก่ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างถูกต้อง
10. จัดให้มีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งในแนวตั้งและแนวนอน โดยให้มีการประสานงานด้านข้อมูลข่าวสาร และการจัดการร่วมกันทุกระดับ

นโยบายด้านต่างๆ ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

นโยบายด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

1. กำหนดกรอบการพัฒนาการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ยกเลิกการท่องเที่ยวในพื้นที่เปราะบาง สนับสนุนการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีศักยภาพ
2. สนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ธรรมชาติ และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศนอกเขตอนุรักษ์ ในเขตพื้นที่ชุมชนพื้นที่เอิกชน และเขตชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
3. วางแผนการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามขอบเขตของขีดความสามารถที่รองรับได้ โดยการกำหนดเขตพื้นที่ท่องเที่ยว
4. สนับสนุนการพัฒนากลุ่มแหล่งท่องเที่ยว และโครงข่ายการท่องเที่ยว ให้มีความเชื่อมโยงและสนับสนุนซึ่งกันและกัน
5. สนับสนุนการจัดระบบข้อมูลข่าวสารในการเดินทาง เพื่อใช้ในการจัดการ การควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยว ให้สมดุลกับความสามารถในการรองรับของแต่ละพื้นที่
6. กำหนดมาตรการการป้องกัน และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
7. สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการควบคุมคุณภาพ ตรวจสอบ และการจัดการมลพิษสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ท่องเที่ยว
8. สนับสนุน การเพิ่มขีดความสามารถ ของบุคลากร ในการวางแผนและจัดการทรัพยากร

นโยบายด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก

1. จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ท่องเที่ยว โดยให้เป็นการศึกษาในระบบโรงเรียน ที่ถือเอาการปฏิบัติในสนามเป็นบทเรียนของการศึกษา ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงผลกระทบของกิจกรรมที่มีต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อม
2. จัดให้มีการศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากร ในระบบโรงเรียน และสถาบันการศึกษาวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง
3. สนับสนุน สื่อมวลชน และสื่อข้อมูล ข่าวสารอื่นๆ ที่ส่งเสริมการศึกษารวมชาติ และวัฒนธรรม ในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
4. สนับสนุนงบประมาณ ในการจัดสื่อความหมายธรรมชาติที่มีคุณภาพในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ
5. ให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่ มาสื่อความกับนักท่องเที่ยว รวมทั้งสนับสนุนให้ประชาชนเป็นมัคคุเทศก์เฉพาะ หรือมัคคุเทศก์ท้องถิ่น
6. ขยายการให้การศึกษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

นโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น

1. พัฒนาแบบแผนการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนรวมถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่น เอกชน และประชาชนทั่วไปในด้านการลงทุน การผลิตสินค้าและบริการ
2. สนับสนุนการจัดตั้งข่ายความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในรูปขององค์กร หรือ คณะกรรมการระดับชาติ ภูมิภาค และท้องถิ่น โดยมีเครือข่ายครอบคลุมผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนและทุกระดับ
3. เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ และติดตามประเมินผล ตลอดจนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
4. ส่งเสริมการจัดตั้งองค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรประชาชนที่ดูแลด้านสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งที่เป็นนิติบุคคลและไม่เป็นนิติบุคคล
5. แก้ไข ปรับปรุง และพัฒนานโยบาย และระบบงบประมาณของภาครัฐ ให้สามารถส่งเสริม และอำนวยความสะดวกให้ชุมชนมีโอกาสในการควบคุม กำกับ ดูแล และจัดการทรัพยากรด้วยตนเอง
6. เพิ่มความรู้ ทักษะ และการมีจิตสำนึกในด้านการจัดการ พัฒนาการดำเนินธุรกิจ ท่องเที่ยว การอนุรักษ์ พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสำหรับชุมชนให้กว้างขวางมาก ยิ่งขึ้น

7. สนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในด้านการจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีอิสระ และสามารถจัดเก็บรายได้เพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูการท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง โดยให้มีการพัฒนาทักษะ การจัดการที่ถูกต้อง

8. สนับสนุนองค์กรพัฒนาเอกชน ที่มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาทางสังคมให้มีโอกาสในการเข้าช่วยเหลือและยกระดับการมีส่วนร่วม ตลอดจนการจัดตั้งองค์กรชุมชน และองค์กรจัดการธุรกิจของประชาชนอย่างสร้างสรรค์

นโยบายด้านการส่งเสริมตลาดและการนำเที่ยว

1. กำกับส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในทิศทางที่เหมาะสมกับสภาพทรัพยากร และขีดความสามารถในการจัดการรองรับการท่องเที่ยว ละเว้นหรือชะลอการส่งเสริมตลาดในพื้นที่ที่ยังไม่มีความพร้อม

2. สนับสนุนการตลาด ในรูปแบบที่ประสานการท่องเที่ยวเป็นเครือข่ายที่เหมาะสม ทั้งที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตลอดโปรแกรม และแบบผสมผสานกับการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ เพื่อให้มีการกระจายนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม

3. ส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เน้นการศึกษาและกิจกรรมเชิงนิเวศ สำหรับกระตุ้นให้เกิดการขยายตัวของตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยเน้นในกลุ่มเยาวชน กลุ่มแรงงาน และเกษตรกรเป็นพิเศษ ทั้งนี้รวมถึงการจัดการศึกษาและกิจกรรม ตอบสนองตลาดต่างประเทศ ด้วย

4. ส่งเสริมการบริการนำเที่ยวเชิงนิเวศ ให้พัฒนาการบริการที่มีคุณภาพ มุ่งเน้นการให้การศึกษ การเรียนรู้จากประสบการณ์ และการมีส่วนร่วมอย่างเป็นธรรมชาติกับชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการใช้มาตรการในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการบริการอย่างเต็มที่

5. กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการบริการนำเที่ยว มาตรฐานการปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในลักษณะที่มีความเข้มงวดมากเป็นพิเศษ ภายใต้การจัดให้มีการพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวในระดับที่เหมาะสม

6. ส่งเสริมการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ และให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายใต้ขอบเขตการพัฒนา โดยการใช้สื่อที่หลากหลาย และมุ่งเน้นให้มีการพัฒนาให้ไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภูมิภาค

นโยบายด้านการจัดการโครงสร้างพื้นฐานและบริการการท่องเที่ยว

1. จัดระบบการเดินทางเชื่อมโยงโครงข่ายการท่องเที่ยวให้มีความสะดวกตามควร ให้เหมาะสมกับพื้นที่และกิจกรรม โดยเน้นด้านความปลอดภัยเป็นหลัก

2. สนับสนุนให้มีการใช้พลังงานอย่างประหยัด เหมาะสมตามความจำเป็น และตามขนาด พื้นที่ท่องเที่ยวและบริการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สนับสนุนการใช้พลังงานทดแทน การลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่หมดเปลืองในกิจกรรมการท่องเที่ยว

3. สนับสนุน ระบบการสื่อสาร โทรคมนาคม สร้างโครงข่ายที่ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม กระจายตัวครอบคลุมพื้นที่ท่องเที่ยวและชายการมีส่วนร่วมทุกระดับ เพื่อการติดต่อสื่อสาร การควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยว และการบรรเทาสาธารณภัยในยามฉุกเฉิน

4. สนับสนุนให้การบริการการท่องเที่ยว ที่ดำเนินการโดยภาคเอกชน หรือ องค์กร หรือ ประชาชน ภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยองค์กรของรัฐเป็นฝ่ายสนับสนุนด้าน สิ่งอำนวยความสะดวก โดยการกำหนดพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวรองรับ ทั้งนี้ ให้มีการพัฒนาด้านการบริการที่มีขนาด รูปแบบ และคุณภาพการบริการ ตามแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

5. การจัดบริการของรัฐในพื้นที่ที่จำเป็น จะต้องมีขนาดและบริการที่พอเหมาะ โดยมุ่งเน้นการช่วย และเรียนรู้ด้วยตนเองของนักท่องเที่ยว ที่สอดคล้องกับรูปแบบและกิจกรรมของการท่องเที่ยวนั้นๆ การจัดบริการต้องไม่เป็นการแสวงกำไร หรือ แข่งขันกับภาคเอกชน แต่ควรให้มีเป็นรายได้เสริมสำหรับการฟื้นฟูและรักษาทรัพยากร

6. การจัดบริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ให้คำนึงถึงความเหมาะสม สอดคล้องตามสภาพแวดล้อม ทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมของท้องถิ่น การเพิ่มโอกาสการมีส่วนร่วม และการกระจายรายได้แก่ชุมชน และประชาชนท้องถิ่น

7. กำหนดมาตรฐานและมาตรการในการควบคุม และส่งเสริมการบริการ และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยการสร้างมาตรฐาน การจูงใจการให้การรับรองมาตรฐานการบริการ และการให้รางวัล เป็นต้น

นโยบายด้านการส่งเสริมการลงทุน

1. สนับสนุนการลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน เปิดโอกาสให้ภาคเอกชน สามารถพัฒนากระบวนการบริการที่มีคุณภาพ โดยใช้มาตรการทางภาษี การสร้างสิ่งจูงใจอื่น การตอบแทนในรูปแบบของรางวัล เป็นต้น

2.สนับสนุนการลงทุนของชุมชนท้องถิ่น ในรูปแบบต่างๆ ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการให้ยืม หรือ ให้กู้ดอกเบี้ยต่ำจากสถาบันการเงินของรัฐ

3.ส่งเสริมให้องค์กรธุรกิจเอกชน สนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขององค์กรประชาชน

4.สนับสนุนด้านงบประมาณ และสิทธิประโยชน์แก่องค์กรพัฒนาเอกชน ในการร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการสนับสนุนการพัฒนาของประชาชนท้องถิ่น

5.ส่งเสริมการลงทุนผลิตสินค้า อุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้ในการจัดกิจกรรมเชิงนิเวศ การจัดบริการ และการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวขึ้นภายในประเทศ หรือ ลดต้นทุนการนำเข้าสินค้าที่จำเป็นจากต่างประเทศ

ภาคผนวก จ

การศึกษาเปรียบเทียบ

- การจัดการน้ำเที่ยว ทวีร์ป่า จังหวัดเชียงใหม่
- การจัดการน้ำเที่ยว สยามซาฟารี จังหวัดภูเก็ต
- การจัดการน้ำเที่ยว ซีแคนนู จังหวัดภูเก็ต

จากกระบวนการทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ทราบว่า การดำเนินธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศในภาคเหนือตอนบนกับภาคใต้ของประเทศไทย มีส่วนที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ในภาคเหนือตอนบน พบว่าขาดการจัดการที่ดี ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวมิได้เข้ามามีส่วนรับผิดชอบในการจัดการนำเที่ยวในทุกกระบวนการ เมื่อเทียบกับทางภาคใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดภูเก็ต บริษัทนำเที่ยวเป็นผู้เข้ามาจัดการนำเที่ยวในทุกกระบวนการ รวมทั้งมีการอบรมพิเศษ สำหรับมัคคุเทศก์ที่สังกัดบริษัท ห้าง ร้านของตน ทำให้ บริษัทนำเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดภูเก็ต 2 แห่ง ได้รับรางวัลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการนำเที่ยวที่คำนึงถึงสภาพแวดล้อม และสังคม หลายรางวัล จึงขอเสนอข้อเท็จจริงที่พบในขณะทำการศึกษา เป็นกรณีศึกษาเปรียบเทียบไว้ ดังนี้

1. “ทัวร์ป่า”

ทัวร์ป่า เป็นกิจกรรมนำเที่ยวประเภทหนึ่ง เป็นที่นิยมมากในจังหวัดเชียงใหม่และภาคเหนือตอนบน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับนักท่องเที่ยวต่างประเทศ เป็นที่น่าสนใจว่า จากการทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เมื่อผู้ช่วยผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ตามชื่อทัวร์เชิงนิเวศ หรือทัวร์เชิงอนุรักษ์ หรืออีโคทัวร์ เกือบทั้งหมดของผู้ประกอบการที่ไปถามชื่อทัวร์ จะเสนอขายทัวร์ป่าทันที แสดงให้เห็นว่า ผู้ประกอบการและผู้ขายทัวร์เข้าใจว่า “ทัวร์ป่า” เป็นกิจกรรมหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรืออาจเนื่องจากไม่ต้องการเสียโอกาสทางธุรกิจก็เป็นได้

1.1 ลักษณะของกิจกรรม และประสบการณ์ที่พบ

- กิจกรรมหลักของการท่องเที่ยวทัวร์ป่า คือ การเดินผ่านพื้นที่ธรรมชาติ ป่าเขา พื้นที่หมู่บ้านชาวเขา พักแรมในหมู่บ้านชาวเขา นั่งช้าง ล่องแพ
- ไม่มีกระบวนการให้ความรู้ความเข้าใจ หรือ กระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจ ระหว่าง มัคคุเทศก์ นักท่องเที่ยว และชุมชน ในระดับลึกในเรื่องของระบบนิเวศ และสังคม
- ไม่มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม
- ไม่มีการจัดการของผู้ประกอบการเข้าไปช่วยเหลือให้มัคคุเทศก์ ทำหน้าที่ของมัคคุเทศก์ได้อย่างเต็มที่ หากแต่ปล่อยให้มัคคุเทศก์ ดำเนินการบริหารจัดการในทุกกระบวนการ นับแต่ รับนักท่องเที่ยวออกจากที่พัก หรือ บริษัทนำเที่ยว ไปตลอดจนจบรายการนำเที่ยวในแต่ละครั้ง

1.2 วิธีการดำเนินกิจกรรม ทัวร์ป่า

เมื่อมีการขายทัวร์เกิดขึ้น บริษัทนำเที่ยวที่เป็นผู้ขาย (Travel Agent) หากมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพียงพอ กล่าวคือ ประมาณ 6-10 คน ก็จะดำเนินกิจกรรมนำเที่ยวทัวร์ป่าด้วยตนเอง แต่หากมีน้อยกว่านั้น จะส่งไปยังผู้ประกอบการ (Tour Operator) ที่รับนักท่องเที่ยวมารวมกัน แล้วดำเนินการ

เช้าวันนัดหมาย ผู้ประกอบการจะนำรถกระบะมีประทุนไปรับนักท่องเที่ยว จำนวนประมาณ 10-12 คน แล้วนำสำเนาหนังสือเดินทาง และแบบฟอร์มแจ้งชื่อจำนวนนักท่องเที่ยวไปประทับตราที่ตำรวจท่องเที่ยวเชียงใหม่ แล้วออกเดินทาง (แล้วแต่ว่าเป็นเส้นทางใด แต่ที่ขายกันมากคือเส้นทาง ไปงเดียด-แม่แตง-สบก่าย และ แม่วิน-แม่วาง-อินทนนท์) เวาะซื้ออาหารที่ตลาดในอำเภอที่ใกล้กับจุดเริ่มต้น พร้อมทั้งบอกให้นักท่องเที่ยวชื้อน้ำเปล่าบรรจุขวดพลาสติกไว้ดื่มเอง

ออกเดินทางต่อโดยบางพื้นที่จะมีจุดตรวจจำนวนนักท่องเที่ยวและมัดคุเทศก์ว่ามีใบอนุญาตจริงตามที่แจ้งไว้กับตำรวจท่องเที่ยวหรือไม่ หากแต่พบว่าบางครั้งไม่มีการควบคุมดูแลอย่างจริงจัง มัคคุเทศก์หรือนำนักท่องเที่ยวมาสามารถทิ้งเอกสารไว้ที่ป้อมตรวจ โดยไม่มีผู้เฝ้าจุดตรวจแต่อย่างใด

ครึ่งวันแรก มักเป็นการเดินทางโดยรถยนต์กระบะมีประทุนนำนักท่องเที่ยวไปรับประทานอาหารกลางวัน(บรรจุกล่องโฟม) ที่ซื้อจากตลาด โดยให้รับประทานอาหารบริเวณใกล้ น้ำตก และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้อาบน้ำ แล้วเริ่มเดินทางต่อหลังจากนั้นประมาณ 1 ชั่วโมง

เมื่อถึงจุดเริ่มต้น มัคคุเทศก์จะมีลูกหาบที่นัดกันไว้ก่อนและมักจะเป็นผู้ที่คุ้นเคยมารอช่วยแบกอาหาร และมัดคุเทศก์ต้องแบกเองส่วนหนึ่ง ในระหว่างเดินไม่มีการให้ข้อมูลที่เหมาะสมในเรื่องของธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม การเกษตร และชนเผ่า ให้แก่นักท่องเที่ยวได้ทราบและเข้าใจ ทั้งๆที่พื้นที่ที่เดินผ่าน มีความน่าสนใจทั้งในเรื่องของระบบนิเวศ การทำการเกษตรของชาวบ้าน วัฒนธรรม และวิถีชีวิต แต่มัดคุเทศก์มักจะเล่าเรื่องที่เป็นข้อมูลพื้นๆกว้างๆ และบางครั้งเป็นแบบที่เล่นที่จริง ส่วนหนึ่งไม่รอนักท่องเที่ยว โดยจะเดินล่วงหน้าไปก่อน ทิ้งให้ลูกหาบเดินนำเพื่อตนจะได้ไปเตรียมการเรื่องอาหาร

ที่พัก ส่วนใหญ่เป็นเรือนรับนักท่องเที่ยว แยกต่างหากจากบ้านเรือนอยู่อาศัยของชนเผ่า มีที่นอน หมอน ผ้าห่ม ไม่มีมุ้ง และอุปกรณ์เพื่อการนอนมักอยู่ในสภาพ สกปรก ดำ และ มีกลิ่นสุขาส่วนใหญ่ไม่มีมิดชิด อุปกรณ์สุขา ขำรด และไม่มีน้ำชำระล้าง ให้ใช้ได้ตลอดเวลา

มัดคุเทศก์ เป็นผู้ประกอบอาหาร โดยเจ้าของที่พักเป็นลูกมือ ค่าที่พัก 20 บาท / คน / คืน พร้อมกับต้องหุงข้าวให้ 1 หม้อ ด้วย

กิจกรรมหลังอาหาร ส่วนใหญ่จะเป็นการเล่าเรื่องชนเผ่าแบบกว้างๆ และเล่นเกมส์ ถ้าแพ้ ต้องดื่มสุราหรือเบียร์ที่ชาวบ้านนำมาขายให้แก่นักท่องเที่ยว หลังจากนั้นจะให้นักท่องเที่ยวพักผ่อนตามอัธยาศัย

เช้าวันรุ่งขึ้น หลังจากอาหารเช้าที่มัคคุเทศก์จัดทำให้ไว้แล้ว เป็นการเดินต่อไปยังปางช้างเพื่อให้นักท่องเที่ยวนั่งช้าง พบว่ามัคคุเทศก์จะให้นักท่องเที่ยวนั่งช้าง ถึง 3 คน ต่อเชือก คือนั่งบนแหียง 2 คน และ คอ 1 คน มีความรู้เดินชนาบไป เพื่อประหยัดค่าช้าง และช้างจะเดินไปส่งยังหมู่บ้านที่จะพักแรมในคืนที่สอง (ทัวร์ 3 วัน 2 คืน) หรือถึงที่ล่องแพ (ทัวร์ 2 วัน 1 คืน)

เมื่อไปถึงที่ล่องแพ มัคคุเทศก์จะให้นักท่องเที่ยวลงแพไปในจำนวนมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งนี้ เนื่องด้วยต้องการประหยัดค่าแพ พบอีกว่าทั้งการนั่งช้าง และล่องแพไม้ไผ่ ไม่มีเชือกกันตกสำหรับการนั่งช้าง และมีผู้ประกอบการบางรายเท่านั้นที่เตรียมชูชีพให้นักท่องเที่ยวสำหรับการล่องแพไม้ไผ่ และนักท่องเที่ยวต้องช่วยถ่อแพด้วย

พบว่าเรื่องการเดินทางที่ล่องแพเป็นปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมมาก เนื่องด้วยชาวบ้านไม่สนใจปลูกเสริม และไม่มีโครงการส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูก ทั้งๆที่เป็นแหล่งรายได้หลักของบางครอบครัวทีเดียว

เมื่อจบรายการทัวร์ป่าเดินทางกลับเชียงใหม่ด้วยรถกระบะเช่นเดิม หรืออาจเป็นรถสองแถวที่มัคคุเทศก์เหมามาส่งก็ได้

พบว่า เมื่อออกเดินทางจากเมือง การบริหารจัดการทุกส่วนอยู่ในความรับผิดชอบของมัคคุเทศก์ทั้งหมด โดยที่ผู้ประกอบการไม่มีส่วนในการดูแลด้านการให้บริการ การลงทุนทางสิ่งแวดล้อมและสังคมแต่อย่างใด มัคคุเทศก์ต้องรับภาระหนักเกินกว่าที่จะคำนึงถึงการให้ความรู้เรื่องระบบนิเวศ ธรรมชาติ วัฒนธรรม สังคม ที่ดี หรือไม่เห็นความจำเป็นที่จะค้นคว้าหาความรู้มาเพื่อถ่ายทอดให้แก่นักท่องเที่ยวทราบแต่อย่างใด

อย่างไรก็ตาม ไม่พบมัคคุเทศก์เสนอขายยาเสพติด หรือบริการทางเพศให้แก่นักท่องเที่ยวเลย แต่กลับพบว่า นักท่องเที่ยวต่างประเทศส่วนน้อยมากที่ถามหาและร้องขอในเรื่องของยาเสพติด ประเภทฝิ่น ซึ่งส่วนใหญ่มัคคุเทศก์จะปฏิเสธ แต่ก็มีส่วนน้อยที่นำมาเสนอขายให้แก่นักท่องเที่ยวหลังจากได้รับการร้องขอ

1.3 การบริหารจัดการทัวร์ป่า

1. ผู้ประกอบการทัวร์ป่า (Tour Operator) ในจังหวัดเชียงใหม่ มีอยู่ประมาณ 25 บริษัท ซึ่งเป็นบริษัทที่รับทำทัวร์ป่าโดยเฉพาะ และที่เป็นผู้ประกอบการใหญ่ มีประมาณ 5 แห่งเท่านั้น

นอกจากนั้น เป็น บริษัทนำเที่ยว (Travel Agent) จำนวนประมาณ 100 ราย ซึ่งหากมีนักท่องเที่ยวมากพอ ก็จะทำทัวร์เอง หากมีน้อย จะส่งให้ผู้ประกอบการรายใหญ่ หรือที่เรียกกันว่า จอยทัวร์

2. ทัวร์ป่า 3 วัน 2 คืน เมื่อเริ่มต้นที่จะขายเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวใหม่ เมื่อประมาณกว่า 10 ปีที่แล้ว ขายราคา 1,800 บาท แต่ราคาในปัจจุบัน ขายประมาณ 1,300 - 1,600 บาท บริษัทนำเที่ยว ที่เป็นตัวแทน (Agent) จะตัดค่าคอมมิชชั่นไว้ 300-400 บาท ส่งให้ผู้ประกอบการ 1,200-1,300 บาท ผู้ประกอบการตัดค่าดำเนินการไว้ 300-400 บาท เหลือให้มัคคุเทศก์ไปดำเนินการ ประมาณ 800 บาท ต่อ นักท่องเที่ยว 1 คน

ในการนี้ หากมัคคุเทศก์ มีนักท่องเที่ยวอยู่ในความดูแล 10 คน ซึ่งจะได้รับเงินจากผู้ประกอบการรวม 8,000 บาท แต่มีค่าใช้จ่าย ดังนี้

• ค่ารถเที่ยวละ 700 บาท 2 เที่ยว	เป็นเงิน	1,400 บาท
• ค่าคนช่วยแบกของ (Porter) วันละ 150 บาท	เป็นเงิน	450 บาท
• ค่าช้าง ตัวละ 400 บาท นั่งได้ 2-3 คน	เป็นเงิน	1,600 บาท
• ค่าแพ ปั่นละ 600-700 บาท นั่งได้ 3-4 คน	เป็นเงิน	2,100 บาท
• ค่าที่พักบ้านชาวเขา 20 บาท / นทท.1 คน	เป็นเงิน	200 บาท
• ค่าอาหารที่มัคคุเทศก์ต้องซื้ออาหารสดจากตลาดแม่มาลัย แยกขึ้นไป	เป็นเงินประมาณ	1,000 บาท
รวมเป็นค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น		6,750 บาท
คงเหลือสำหรับมัคคุเทศก์		1,250 บาท

ซึ่งเห็นได้ชัดว่าการขายทัวร์ป่าราคาถูก ไม่คุ้มทุน สำหรับค่าแรงของมัคคุเทศก์ 3 วัน ไม่ก่อให้เกิดการกระจายรายได้แก่ท้องถิ่น หากเป็นเช่นนี้ ปัจจัยเอื้อเพื่อความอยู่รอดของมัคคุเทศก์ จำเป็นต้องลดมาตรฐานการบริการบางส่วน เช่น อาหาร การให้นักท่องเที่ยวนั่งแพ นั่งช้าง เกินกว่าความสามารถรองรับที่ควรจะเป็น หรือ อาจมีความพยายามที่จะขายสิ่งอื่นใดที่ผิดกฎหมายได้

ในการนี้ จะเห็นได้ว่ามัคคุเทศก์ต้องรับภาระหนักมากและปราศจากการเข้ามาช่วยบริหารจัดการจากผู้ประกอบการอย่างสิ้นเชิง ทำให้มัคคุเทศก์เหนื่อยเกินไปกับการต้องดำเนินการทั้งหมดดังกล่าวข้างต้น และสิ่งที่ขาดมากที่สุด คือการเป็นมัคคุเทศก์ที่ดี การให้ความรู้ แก่นักท่องเที่ยว

2. Siam Safari Phuket บริษัทนำเที่ยวที่ได้รับรางวัลระดับนานาชาติ ศึกษา และสัมภาษณ์
Mr.Robert Greifenberg เจ้าของกิจการ วันที่ 24-25 มิถุนายน 2542 จังหวัดภูเก็ต ดังนี้

รางวัลที่ เกี่ยวข้องกับการจัดนำเที่ยวที่มีคุณภาพ และคำนึงถึงสภาพแวดล้อม ที่
สยามซาฟารี ได้รับ

1. Thailand Tourism Award 1996 , Best Tour Program.
2. British Airways Award 1997, Tourism for Tomorrow.
3. PATA Gold Award 1999, Green Leaf Environmental Gold Award

2.1 ลักษณะของกิจกรรม และ ประสบการณ์ที่พบ

- เป็นกิจกรรมนำเที่ยวเชิงนิเวศ และผจญภัย ที่หลากหลาย ที่เน้นให้นักท่องเที่ยว
ได้สัมผัสทั้งธรรมชาติ และวัฒนธรรมประจำถิ่น
- มีการให้ข้อมูลแนวลึกแก่นักท่องเที่ยว ในสิ่งที่นำนักท่องเที่ยวไปชม
- มีการแนะนำนักท่องเที่ยวในเรื่องของวัฒนธรรม การสวัสดิ์ ชอบคุณ และ ขอโทษ
- มีการอธิบายถึงการบริจาคช่วยช้างในจังหวัดภูเก็ต ให้นักท่องเที่ยวเข้าใจ
- ขายในราคาที่ไม่ถูก และมีการจัดการที่ดี ในระดับมืออาชีพ นับตั้งแต่ การตลาด
การขาย การจัดการนำเที่ยวในรายการ

2.2 วิธีการดำเนินกิจกรรม

ในช่วงเช้า บริษัทจะใช้รถแลนด์โรเวอร์แบบเก่าไม่ติดเครื่องปรับอากาศ รับนักท่องเที่ยว
จากที่พักมารวมกันที่ทำการของบริษัท มีเนื้อที่ 15 ไร่ และจัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวด้วยเมื่อนัก
ท่องเที่ยวมาพร้อมแล้ว (กลุ่มหนึ่งไม่เกิน 8 คน) มัคคุเทศก์จะแนะนำตนเองและแนะนำการใช้คำว่า
สวัสดิ์ ชอบคุณ และขอโทษ แล้วให้นักท่องเที่ยวแนะนำตนเองทำความรู้จักกัน

มัคคุเทศก์แจ้งให้ทราบถึงรายการนำเที่ยวที่จะได้พบเห็น แล้วนั่งรถแลนด์ไปป่าโกงกาง
พายเรือแคนู ระหว่างการเดินทางมัคคุเทศก์อธิบายถึงเรื่องป่าโกงกางและวิธีการพายเรือแคนู
เมื่อไปถึง มัคคุเทศก์จะจัดให้นักท่องเที่ยว 4 คน ต่อ เรือแคนู 1 ลำ มีการเตรียมเสื้อชูชีพ และแนะนำ
ให้นักท่องเที่ยวสวมเสื้อชูชีพ เมื่อนักท่องเที่ยวพายเรือไปจะมีเรือหางยาว ซึ่งมีมัคคุเทศก์นั่งไป
ด้วยเล่นขานบกันไปเพื่อดูแลและป้องกันอุบัติเหตุอันอาจเกิดขึ้น หลังจากกิจกรรมเรือแคนู นั่ง

รถแลนด์ต่อไปชมวิวกาะภูเกิดจากบนภูเขา นำเดินชมสวนยางพารา อธิบายการกรีดยางพารา และ การทำยางแผ่น แล้วนั่งรถต่อไปยังบ้านชาวบ้าน (อาจเป็นการ สร้างขึ้นเพื่อการสาธิตนี้ โดยเฉพาะ) มีการสาธิตการประกอบอาหารพื้นบ้าน แสดงให้เห็นถึงส่วนประกอบของน้ำพริกแกงที่เป็นสมุนไพร ตำน้ำพริกให้ดู และให้นักท่องเที่ยวชิมอาหารที่ได้ทำสำเร็จไว้แล้ว

กลับมาอยู่ที่ทำการของบริษัท ชมการแสดงของช้าง และก่อนการแสดง มัคคุเทศก์อธิบายสถานการณ์ของช้างในประเทศไทย ความเป็นมาของการใช้ช้างในอุตสาหกรรมทำไม้ แล้วนำมาใช้เพื่อการท่องเที่ยว รวมทั้งปัญหาที่เกิดกับช้าง และแนะนำการบริจาคเพื่อช่วยเหลือช้างด้วย จบการแสดงช้าง ให้นักท่องเที่ยวไปมาในพื้นที่ 15 ไร่ ซึ่งไม่ค่อยมีร่มเงา และลำน้ำเหมือนทางภาคเหนือเสร็จจากการนั่งช้าง ไปสู่การแสดงลิงเก็บมะพร้าว เริ่มจากการฝึกจนกระทั่งลิงเข้าใจ และ ทำตามคำสั่งได้ แล้วไปชมควาย เพื่อเข้าใจเรื่องราวของควายที่คนไทยใช้ในการทำนามาแต่ดั้งเดิม และให้นักท่องเที่ยวทดลองขี่ควายด้วย ระหว่างการนำเที่ยวสังเกตได้ว่า มัคคุเทศก์มีทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษดีมาก ยิ้มแย้ม และ เน้นย้ำถึงการกล่าวคำสวัสดิ์ ขอขอบคุณ และ ขอโทษ เสมอ

รายการนำเที่ยวนี้ มีอาหารกลางวันให้รับประทานด้วย ซึ่งเป็นอาหารไทยกลางรสชาติดี สะอาด และบริการแบบท้องถิ่น ที่ได้มาตรฐาน

2.3 ปัญหา และ แนวทางการแก้ปัญหา

Mr.Robert Greifenberg ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ปัจจุบันนี้ ตนเองเลิกเรียกบริษัทของตนว่าเป็นบริษัทนำเที่ยวเชิงนิเวศ แล้ว ทั้งนี้ เนื่องจาก ประสบปัญหา มากมาย ดังนี้

ในอดีต สิ่งที่บริษัทฯ เคยทำ ซึ่งเป็นความภูมิใจ และ เรียกตนเองว่า เป็นบริษัทนำเที่ยวเชิงนิเวศ

1. ฝึกหัดคนท้องถิ่นในหมู่บ้านให้เป็นมัคคุเทศก์ของบริษัท รวมทั้งมีข้อมูลในห้องสมุดให้ค้นคว้า
2. กระจายรายได้ โดยแวะชมสวนชาวบ้านดูการกรีดยาง ชิมอาหารที่ชาวบ้านทำเครื่องแกง และแกงรอไว้ให้ รวมทั้ง แวะกินโกโก้ ร้านที่ชาวบ้านทำด้วย
3. จำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละวัน
4. มีแนวคิดเรื่องการดูแลรักษาธรรมชาติ และวัฒนธรรม

ปัจจุบัน

1. ไม่เน้นจ้างงานคนท้องถิ่นเป็นมัคคุเทศก์ แต่รับจากผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จากสถาบันการศึกษาทั่วไป และให้มาฝึกเพิ่มเติม และขณะนี้ เด็กๆเหล่านั้นเริ่มทำงานได้ ประมาณ 7-8 เดือน ซึ่งผู้ประกอบการต้องการจะพิสูจน์ด้วยความแตกต่าง ระหว่างการใช้คนในท้องถิ่นละแวกที่ทำธุรกิจ ซึ่งเป็นผู้ที่ยังไม่ค่อยมีการศึกษาในระบบ เท่าที่ควร กับคนในท้องถิ่นภาคใต้ที่ผ่านการศึกษาในระบบระดับปริญญาตรีว่าจะเป็น เช่นไร จะพบกับปัญหาที่เคยพบ หรือไม่
2. ไม่จำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว
3. ไม่กระจายรายได้เท่าที่ควร โดยจัดให้มีการแสดงช้างลิงฝึกเก็บมะพร้าวและการจำหน่ายของที่ระลึกภายในบริเวณของตนเอง
4. มีโครงการดูแลช้างในจังหวัดภูเก็ตจากเงินบริจาคที่ตั้งกล่องไว้ในบริเวณที่ทำทัวร์
5. ไม่เรียกตนเองว่า เป็นบริษัทนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศอีกต่อไป
6. มีพนักงาน ประมาณ 120 คน
7. มีความรู้สึกว่าเป็นน้อยกว่าเดิมแต่ รายได้ลดลง

ปัญหาการดำเนินธุรกิจของ สยามซาฟารี

1. การลอกเลียนแบบรายการทัวร์ของสยามซาฟารีอย่างหนักหน่วง ในช่วง 2-3 ปี ที่ผ่านมา โดยมีได้เข้าถึงกระบวนการที่สร้างความเข้มแข็งของชุมชนและความสำนึกถึงสิ่งแวดล้อม
2. การตัดราคาของบริษัทที่ลอกเลียนแบบ
3. การจ่ายเงินได้โตะให้กับ agencies เพื่อให้เกิดการเชิยร์นักท่องเที่ยวให้ไปกับผู้ประกอบการรายอื่นที่จ่ายเงินได้โตะ (จ่ายให้แก่ผู้เกี่ยวข้องกับการขายในทุกระดับ)
4. ระบบและกลไกของภาครัฐ ไม่เอื้อต่อการส่งเสริม ปกป้อง ดูแล คุ่มครองผู้ประกอบการที่ทำดีโดยเฉพาะอย่างยิ่ง หน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงในการส่งเสริมการท่องเที่ยว
5. ชาวบ้านเรียกร้องขอค่าตอบแทนมากขึ้นทุกที่ๆโดยมองเฉพาะจากค่าทัวร์ที่บริษัทขายว่าขายแพง ทำไมตนเองได้รับค่าตอบแทนไม่มากเท่าโดยมิได้เข้าใจว่าบริษัทต้องมีการลงทุนทางด้านการตลาด และอื่นๆ มากมาย
6. ชาวบ้านที่ค้าขาย แต่บริษัทไม่ได้พาแขกไปนั่งรับประทานกาแฟ และอื่นๆ เริ่มมีที่ทำไม่ เป็นมิตรกับบริษัทเพิ่มมากขึ้น

3. Sea Canoe Thailand Co.,Ltd กู้เกิด ศึกษา และ สัมภาษณ์คุณสุนทร สกุลสัน

ผู้จัดการ วันที่ 26-27 มิถุนายน 2542

รางวัลที่เกี่ยวข้องกับการจัดนำเที่ยวที่มีคุณภาพและคำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่ ซีแคนนู ไทยแลนด์ ได้รับ

1. PATA Gold Award 1996 : Environmental Award, Ecotourism Program.
2. Green Globe Award 1996 : Achievement Award Commendation 1996
3. Tourism For Tomorrow Award, British Airways : Regional Winner 1995
4. ASTA, Smithsonian Magazine : Environmental Award, Winner 1997
5. Tourism Award : 1998

3.1 ลักษณะของกิจกรรม และประสบการณ์ที่พบ

- เป็นกิจกรรมศึกษาระบบนิเวศทางทะเล โดยเน้นให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์จากการนำชมระบบนิเวศ พืช และสัตว์ในโพรงถ้ำกลางเกาะในทะเล โดยวิธีนั่งเรือแคนูยางที่สามารถเป่าลม และปล่อยลมออกได้ มุดเข้าตามโพรงที่ได้ทำการสำรวจไว้แล้ว เข้าไปชมความงามในโพรง ที่มีลักษณะเหมือนปล่องภูเขาไฟที่มีน้ำทะเลอยู่ข้างใน
- เป็นกิจกรรมที่มีระบบการจัดการที่ดีของผู้ประกอบการ ในทุกระบวนการ
- มีหัวหน้า มัคคุเทศก์ 1 คน และนอกจากนั้นเป็นผู้ช่วยมัคคุเทศก์ ซึ่งมีความรู้ความเข้าใจในระบบนิเวศที่นำชมเป็นอย่างดี ในอัตราส่วนนักท่องเที่ยว 2 คน ต่อ มัคคุเทศก์ หรือผู้ช่วย 1 คน ทำหน้าที่พายเรือแคนู และอธิบายเรื่องธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศให้แก่นักท่องเที่ยว
- การดูแลนักท่องเที่ยวมีมาตรฐานอยู่ในระดับสูง เห็นได้จากจำนวนมัคคุเทศก์ผู้ช่วยมัคคุเทศก์ แรงงานการยกเรือแคนู แรงงานที่ทำงานในเรือแม่ และ แรงงานแม่ครัว ผู้ช่วยแม่ครัว ในแต่ละส่วนแยกความรับผิดชอบออกจากกัน และประสานงานกันได้เป็นอย่างดี
- ใช้เรือแม่และเรือแคนูที่มีสภาพและคุณภาพดีมาก
- ไม่ลงทุนในสิ่งที่ท้องถิ่นทำอยู่แล้ว แต่สนับสนุนกิจการและบริการของท้องถิ่น เช่น เช่าใช้เรือแม่ของคนในท้องถิ่น
- ช่วยเหลือกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของชุมชนท้องถิ่น
- จ้างงานคนท้องถิ่น

3.2 วิธีการดำเนินกิจกรรม ซีแคนนู

ก่อนการเดินทาง บริษัทจะส่งโทรสารไปยังนักท่องเที่ยว ซีแจนให้ทราบถึงการเตรียมตัวเครื่องแต่งกาย และอื่นๆ เพื่อเตรียมความพร้อมนักท่องเที่ยวล่วงหน้าอย่างน้อย 1 วัน

เช้า บริษัทรับนักท่องเที่ยวจากที่พักด้วยพาหนะรถตู้ติดเครื่องปรับอากาศ มายังท่าเรือซึ่งมีสำนักงานย่อยอยู่ หัวหน้ามัคคุเทศก์แนะนำตัวและลูกทีม เสร็จแล้วนำนักท่องเที่ยวลงเรือ

เมื่อเรือออกจากท่าไปสักพัก ทำการซีแจนถึงสิ่งที่จะต้องทำและไม่ควรทำในขณะที่ท่องเที่ยว ที่สำคัญ ได้แก่ การทิ้งขยะ ขอให้ทิ้งลงถังขยะเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็อินทรีย์วัตถุ หรืออนินทรีย์วัตถุ เพื่อป้องกันความเปลอเรือที่จะทิ้งขยะลงทะเล และเมื่อใกล้ถึงบริเวณที่จะลงเรือแคนนูชมถ้าก็จะแนะนำผู้ช่วยมัคคุเทศก์ที่จะพายเรือแคนนูให้นักท่องเที่ยวทราบว่าคนไหนไปกับใคร และซีแจนให้ทราบถึงข้อไม่ควรทำในขณะที่ชมธรรมชาติ ได้แก่ การไม่ส่งเสียงดัง และแนะนำวิธีการลงเรืออย่างปลอดภัย เป็นต้น

ในขณะที่อยู่บนเรือ มีบริการผลไม้ และเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ตลอดรายการ รวมทั้งมัคคุเทศก์ ผู้ช่วยมัคคุเทศก์ จะชวนนักท่องเที่ยวพูดคุยถึงเรื่องสิ่งแวดล้อมที่พบเห็น และอธิบายสิ่งต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวสนใจ

การลงแคนนู จัดนักท่องเที่ยว 2 คน ต่อมัคคุเทศก์ 1 คน รวม 3 คน ลงเรือแคนนู 1 ลำ มัคคุเทศก์จะพายพามุดช่องเล็กๆ ที่ทุกคนต้องนอนราบไปกับเรือ ทะลุผ่านเข้าไปชมความงามกลางปล่องดังกล่าว โดยหัวหน้ามัคคุเทศก์จะต้องทราบเวลาของน้ำขึ้นน้ำลง และแหล่งที่ควรจะไปโดยหลีกเลี่ยงแหล่งที่มีคนไปชมมากเกินไปแล้วในวันนั้น

รายการทัวร์จะพาไปชมทั้งหมด ประมาณ 3 แห่ง แล้วรับประทานอาหารกลางวัน ซึ่งจัดเตรียมไว้หลากหลายและพอเพียง เป็นอาหารทะเลแบบไทย และอาหารที่ชาวต่างประเทศรับประทานได้ หลังอาหารกลางวันพาไปพักผ่อนบนเกาะที่มีหาดทรายสำหรับนอนเล่น และเล่นน้ำทะเลได้ จบรายการส่งกลับที่พัก

3.3 ปัญหาการดำเนินธุรกิจของซีแคนนู

1. การลอกเลียนรายการนำเที่ยว โดยไม่ได้ลอกเลียนวิธีการและกระบวนการไปด้วย
2. แหล่งท่องเที่ยวเป็นสถานที่สาธารณะ ยากต่อการจัดการให้คงสภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี
3. ระบบการจดทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ไม่ก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

4. ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงเร็วมาก ซึ่งเป็นผลมาจากสื่อสารมวลชน และการพัฒนาเศรษฐกิจ
5. มัคคุเทศก์ที่ได้จากการอบรมไม่มีคุณภาพและความสามารถเฉพาะทาง ต้องจัดการอบรมเอง
6. การประชาสัมพันธ์ และการตลาดท่องเที่ยวของไทยควรเน้นที่คุณภาพของนักท่องเที่ยวมากกว่าปริมาณ
7. หน่วยงานภาครัฐต่อรัฐ และ รัฐต่อเอกชน ยังขาด เอกภาพในการประสานงาน
8. ระบบคอมมิชชั่น ของบริษัทตัวแทน

3.4 แนวทางการแก้ปัญหา

1. ชัดเจนในแนวทางของตนเอง กล่าวคือ บริษัทเกิดจากการลงทุน ที่เป็นการเสียสละของคนทำธุรกิจเพื่ออนาคตที่ดีกว่าของประเทศ มิใช่การลงทุนเพื่อถอนทุนคืนในระยะสั้น
2. ทำความเข้าใจกับบริษัทตัวแทนถึงรายการนำเที่ยว และมาตรฐานด้านการให้บริการของบริษัทที่มีต่อนักท่องเที่ยว
3. ทำการตลาดร่วมกับเครือข่ายของกาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ในต่างประเทศ
4. ร่วมเสนอแนวความคิดที่ดีในเรื่องการจัดการท่องเที่ยวต่อวงการสัมมนา และอื่นๆ เมื่อมีโอกาส

3.5 ข้อสังเกตจาก ผู้วิจัย

1. บุคลากรของ ซีแคนนู อยู่กับบริษัทเป็นเวลานาน ประมาณ 7-10 ปีขึ้นไป
2. มีระบบการจัดการที่ดี มีความเข้าใจพื้นฐานของคนท้องถิ่นพอที่จะเชื่อมโยงประโยชน์กับท้องถิ่น และ คนท้องถิ่นได้
3. มีการดำเนินการด้านการตลาดที่เข้มแข็ง
4. ไม่ยอมแพ้ในอุปสรรค
5. ยังคงยืนยันที่จะทำธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศ ที่ขายทัวร์ราคาสูง บนมาตรฐานการให้บริการสูง คำนึงถึงความสามารถในการรองรับของพื้นที่ และการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม การให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว และมีนโยบายที่จะเอื้อเพื่อต่อท้องถิ่น

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - สกุล	นางสาว สรัสวดี อาสาสรรพกิจ รหัส 3839311
วัน เดือน ปี เกิด	13 เมษายน 2506
ประวัติการศึกษา	
2523	สำเร็จการศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนดาราวิทยาลัย เชียงใหม่
2527	สำเร็จการศึกษา ศิลปศาสตรบัณฑิต (บ้านและชุมชน) คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ประวัติการทำงาน	
2528	ผู้ช่วยผู้จัดการ สโมสรสุขภาพ ชาร์มา เชียงใหม่
2529	พนักงานการตลาด บริษัท สีสลมการแพทย์ จำกัด กรุงเทพฯ
2530	Marketing Staff : Brydson Group Ltd., Toronto, Canada.
2533	เจ้าของร้าน "บ้านกระดาศสา" เชียงใหม่
2534	เลขานุการ โครงการ College Year in Thailand, คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2535	พนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว ระดับ 3 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 3
2537 - ปัจจุบัน	พนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว ระดับ 5 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ เขต 1